

SEPTEMBER 2026

PROGRAMMA ECONOMISCHE STRUCTUUR- VERSTERKING

VAN VALKENBURG AAN DE GEUL

Bron: Bert Janssen

INNOVATIE
EN
PERSPECTIEF

INWONERS,
ONDERNEMERS
EN BEZOEKERS

DE GEUL

INDUSTRIE

Bron: Unsplash

Bron: Bert Janssen

*Onze koers is helder:
Valkenburg aan de Geul kiest voor
kwaliteit en brede welvaart.*

Kevin Rouwette — Wethouder Economie, Toerisme en Recreatie

ONDERSTE BOVEN VAN VALKENBURG AAN DE GEUL:

SAMEN BOUWEN AAN EEN STERKE ECONOMIE

Valkenburg aan de Geul is een plek waar je letterlijk en figuurlijk ondersteboven raakt van de mogelijkheden. We zijn trots op onze kwaliteit van leven, ingebed in een prachtig Heuvelland. Maar alles van waarde is kwetsbaar. Het behoud én de verdere uitbouw van het leven dat wij koesteren vraagt om gezamenlijke inspanning van inwoners, ondernemers, onderwijsinstellingen en ons als overheid.

Met **6.860 banen en 2.080 bedrijven** (peildatum 1 november 2025) is Valkenburg aan de Geul een ondernemende gemeente waar toerisme en recreatie het gezicht bepalen, doch ook andere sectoren zeer zeker bijdragen aan werkgelegenheid en dynamiek. Naast de visie vrijetijdseconomie 2035, waar we inzetten op recreatie en toerisme, willen we met dit **Programma Economische Structuurversterking 2040** ook inzetten op het versterken van de andere sectoren. Hiermee moet de Valkenburgse economie minder kwetsbaar worden en kansen bieden voor innovatie en samenwerking.

De komende jaren staan we voor grote uitdagingen én kansen: het aantrekken van vakmensen, het versterken van ons centrum en dorpen en het creëren van toekomstbestendige werklocaties. We willen ruimte geven aan ondernemers om te doen waar zij goed in zijn: ondernemen, vernieuwen en groeien.

Onze koers is helder: **Valkenburg aan de Geul kiest voor kwaliteit en brede welvaart**. We investeren in een duurzame en innovatieve economie die past bij ons karakter en onze unieke leefomgeving. Dat doen we samen met ondernemers, onderwijsinstellingen, brancheorganisaties, de gemeente en andere belanghebbenden. Samen zorgen we voor dynamiek, werkgelegenheid en perspectief.

Met dit Programma Economische Structuurversterking bouwen we aan een toekomst waarin Valkenburg aan de Geul niet alleen een toeristische trekpleister is, maar ook een sterke en veelzijdige economische speler. **Wij zijn ondersteboven van Valkenburg aan de Geul** – en samen bouwen we aan een sterke economie.

Kevin Rouwette
Wethouder Economie, Toerisme en Recreatie

Met het Programma Economische Structuurversterking 2040 werkt Valkenburg aan de Geul aan een sterke, toekomstbestendige en veerkrachtige economie die bijdraagt aan brede welvaart. Hoewel toerisme en recreatie belangrijke pijlers blijven, zet de gemeente nadrukkelijk in op economische verbreding om de lokale economie minder kwetsbaar te maken voor externe schokken.

Daarbij kiest de gemeente niet voor onbegrensde groei, maar voor economische ontwikkeling die past bij de schaal, identiteit en draagkracht van Valkenburg aan de Geul. Uitdagingen zoals arbeidsmarktkrapte, vergrijzing, verduurzaming, digitalisering en schaarste aan ruimte vragen om een integrale aanpak en nauwe publiek-private samenwerking met ondernemers, onderwijsinstellingen en regionale partners. Het programma investeert €200.000,- aan incidentele middelen. De effecten worden jaarlijks gemonitord via een factsheet.

Valkenburg aan de Geul bouwt samen met haar partners aan een weerbare en toekomstbestendige economie, met perspectief voor inwoners, ondernemers én toekomstige generaties.

VAN HET PROGRAMMA ECONOMISCHE STRUCTUURVERSTERKING

Valkenburg aan de Geul is een gemeente met een sterke eigen identiteit, een hoge kwaliteit van leven en een economie die sterk onlosmakelijk verbonden is met haar landschap, dorpen en lokaal ondernemerschap. Tegelijkertijd heeft de afgelopen periode laten zien dat die economie kwetsbaar kan zijn. Externe schokken, zoals de coronacrisis, watersnoodramp en de steeds krappere arbeidsmarkt, maken duidelijk dat een sterke economische structuur geen vanzelfsprekendheid is, maar vraagt om gerichte keuzes en langdurige inzet.

Met het Programma Economische Structuurversterking zet de gemeente een volgende stap naar een toekomstbestendige en veerkrachtige lokale economie. Deze economie draagt niet alleen bij aan werkgelegenheid en verdienvermogen, maar ook aan brede welvaart: een gezonde leefomgeving, bestaanszekerheid, ruimte om te ondernemen en perspectief voor huidige en toekomstige generaties. Het programma vormt een samenhangend kader richting 2040. Het geeft richting aan wat we samen met ondernemers, onderwijs en andere partners de komende jaren willen versterken en mogelijk maken.

ECONOMISCHE OPGAVEN VRAGEN OM SAMENHANG EN FOCUS

De ambitie van dit programma is helder: Valkenburg aan de Geul wil haar economie versterken op een manier die past bij het karakter van de gemeente en haar unieke leefomgeving. Dat betekent sturen op brede welvaart, ruimte bieden voor innovatie en verduurzaming en bouwen aan een economie die weerbaar is tegen schokken en transities. Ook betekent dit samenwerking binnen de regio Zuid-Limburg en de Euregio, omdat economische ontwikkeling niet stopt bij de gemeente- en landsgrenzen.

Valkenburg aan de Geul staat voor een aantal structurele economische opgaven, op zowel lokaal als regionaal niveau. De arbeidsmarkt is krap en de beroepsbevolking krimpt. Daarnaast vragen de energietransitie, klimaatadaptatie en digitalisering om aanpassingen in bedrijfsvoering. Tegelijk is de fysieke ruimte schaars en staan wonen, werken en recreatie steeds vaker op gespannen voet. Deze ontwikkelingen vragen om een integrale aanpak en scherpe keuzes. Valkenburg aan de Geul kiest daarbij niet voor ongelimiteerde groei, maar voor kwaliteit, wendbaarheid en balans.

WELKE KERNOPGAVEN ZETTEN WE OP IN?

Om deze ambitie concreet te maken, werkt dit programma met vijf samenhangende kernopgaven ("economische V's"):

Deze vormen richting 2040 het handelingskader voor het economisch beleid en geven invulling aan de rol die de gemeente inneemt in de samenwerking met ondernemers, onderwijs en andere partners.

HOE GAAN WE DAT DOEN?

De koers van het programma krijgt concreet vorm in een strategisch en tactisch uitvoeringsprogramma: een samenhangend pakket aan acties en projecten waarmee de gemeente samen met partners werkt aan economische structuurversterking.

De uitgangspunten van dit programma bouwen voort op de Omgevingsvisie Valkenburg aan de Geul 2050. Daarin wordt economische ontwikkeling nadrukkelijk verbonden aan brede welvaart, leefbaarheid en kwaliteit, met aandacht voor zowel de vrijetijdseconomie als kansen voor economische verbreding.

De uitvoering van dit programma economische structuurversterking is geclusterd rond vier ontwikkelrichtingen:

- **Een robuuste en breedgebouwde economie**
- **Selectief en zorgvuldig ruimte voor werken**
- **Een arbeidsmarkt in balans met schaal en draagkracht**
- **Duurzaam en innovatief, binnen realistische grenzen**

Binnen deze thema's kiest de gemeente bewust voor focus: een beperkt aantal speerpunten waar gemeentelijke inzet daadwerkelijk het verschil kan maken.

LEESWIJZER

Dit programma economische structuurversterking:

- **Hoofdstuk 1** - beschrijft waar we vandaan komen,
- **Hoofdstuk 2** - laat zien waar we nu staan,
- **Hoofdstuk 3** - beschrijft waar we naartoe willen,
- **Hoofdstuk 4** - beschrijft de gezamenlijke meerjarige kernopgaven in vijf V's,
- **Hoofdstuk 5** - beschrijft het strategische en tactische plan in tien acties.

De bijlagen bevatten definities en verdiepende informatie.

Bron: Visit Zuid-Limburg

1	WAAR KOMEN WE VANDAAN	19
1.1	Van sectorgerichte focus naar bredere economische blik	22
1.2	Bestuurlijke keuzes voor verbreding economisch beleid	26
1.3	Samenhang met bestaand beleid en regionale kaders	30
1.4	Doorkijk naar hoofdstuk 2	10
2	WAAR STAAN WE NU?	29
2.1	Economische structuur en bedrijfsdynamiek	32
2.2	Arbeidsmarkt, demografie en menselijk kapitaal	34
2.3	Ruimtelijk-economisch functioneren en bereikbaarheid	37
2.4	Systeemtrends en transitie die lokaal doorwerken	39
2.5	Concluderend: waar stapelen spanningen en kansen zich op?	40
3	WAAR WILLEN WE NAARTOE?	41
3.1	Brede welvaart als leidend uitgangspunt	44
3.2	Wat vraagt dit uitgangspunt van de koers richting 2040?	46
3.3	Ontwikkelrichtingen voor de economie van Valkenburg aan de Geul richting 2040	50
4	DE GEZAMENLIJKE MEERJARIGE KERNOPGAVEN: VIJF GEMEENTELIJKE ROLLEN VOOR EEN VEERKRACHTIGE ECONOMIE	59
5	STRATEGISCH EN TACTISCH UITVOERINGSPROGRAMMA: HET PLAN MET TIEN ACTIES	65
5.1	Ontwikkelrichting 1: een robuuste en breed opgebouwde economie	66
5.2	Ontwikkelrichting 2: selectief en zorgvuldig ruimte voor werken	68
5.3	Ontwikkelrichting 3: een arbeidsmarkt in balans met schaal en draagkracht	70
5.4	Ontwikkelrichting 4: duurzaam, circulair en innovatief ondernemen	72
5.5	Monitoring en sturing op resultaten	73

1. WAAR KOMEN WE VANDAAN

WAAR KOMEN WE VANDAAN

1.1 VAN SECTORGERICHTE FOCUS NAAR BREDERE ECONOMISCHE BLIK

Valkenburg aan de Geul heeft een duidelijke economische identiteit. De gemeente staat bekend om haar sterke vrijetijdseconomie, met toerisme, horeca en recreatie als belangrijke dragers van werkgelegenheid, voorzieningen en leefkwaliteit. Deze sectoren zijn nauw verweven met het landschap, de kernen en het karakter van de gemeente. Het is dan ook logisch dat het economisch beleid lange tijd in belangrijke mate voornamelijk was gericht op het versterken en verduurzamen van deze vrijetijdseconomie, onder andere via investeringen in verblijfstoerisme, het centrum en recreatieve voorzieningen. De gemeente Valkenburg aan de Geul laat dit ook niet zomaar los: in 2024 heeft de gemeente de Visie Vrijetijdseconomie 2035 Valkenburg aan de Geul vastgesteld, met als doel een toekomstbestendige vrijetijdssector die bijdraagt aan een welvarend en karaktervolle gemeente.

Maar er gebeurt meer: tegelijkertijd kent Valkenburg aan de Geul een bredere economische basis. Sectoren zoals zorg, landbouw, bouw, logistiek en zakelijke dienstverlening leveren een wezenlijke bijdrage aan werkgelegenheid, ruimtegebruik en het dagelijks functioneren van de gemeente. De afgelopen jaren is steeds duidelijker geworden dat ontwikkelingen in deze sectoren direct raken aan gemeentelijke opgaven op het gebied van arbeid, ruimte, wonen en duurzaamheid.

Gebeurtenissen zoals de coronacrisis, de watersnoodramp en de toenemende krapte op de arbeidsmarkt hebben dit besef versneld. Zij maakten zichtbaar hoe kwetsbaar economische structuren kunnen zijn en hoe sterk economische vraagstukken samenhangen met maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkelingen. Daarmee verschoof het perspectief: van een primair sectorgerichte aanpak naar een bredere en meer samenhangende blik op economische veerkracht en toekomstbestendigheid.

1.2 BESTUURLIJKE KEUZES VOOR VERBREIDING ECONOMISCH BELEID

Dit veranderde perspectief heeft geleid tot een expliciete bestuurlijke keuze. Begin 2025 besloot de gemeenteraad om het economisch beleid te verbreden en, naast de vrijetijdseconomie, ook andere sectoren structureel beter in beeld te brengen en te betrekken bij toekomstig beleid. Daarmee is een belangrijke stap gezet richting een integrale benadering van economie, waarin werkgelegenheid, ruimtegebruik en leefbaarheid in samenhang worden beschouwd.

Als onderdeel van deze verbreding is gesproken met ondernemers uit verschillende sectoren, onder meer via georganiseerde ontbijtsessies. Deze gesprekken boden inzicht in de opgaven en kansen die ondernemers zien en in de rol die de gemeente daarin kan vervullen. Het Programma Economische Structuurversterking vormt de eerste samenhangende uitwerking van deze verbrede koers.

Bron: Magnific

1.3 SAMENHANG MET BESTAAND BELEID EN REGIONALE KADERS

Het Programma Economische Structuurversterking bouwt voort op het coalitieakkoord 2026-2030 "Valkenburg aan de Geul" voert uit: samen bouwen aan morgen" en sluit aan bij andere gemeentelijke programma's, zoals het Programma Wonen.

Ook bouwt dit programma voort op de ambities en opgaven uit de gemeentelijke Omgevingsvisie. Daarnaast past het binnen provinciale en regionale beleidskaders voor economie, ruimte en arbeidsmarkt in Zuid-Limburg. Daarmee fungeert het programma als schakel tussen lokale economische ambities en bredere ruimtelijke en maatschappelijke opgaven.

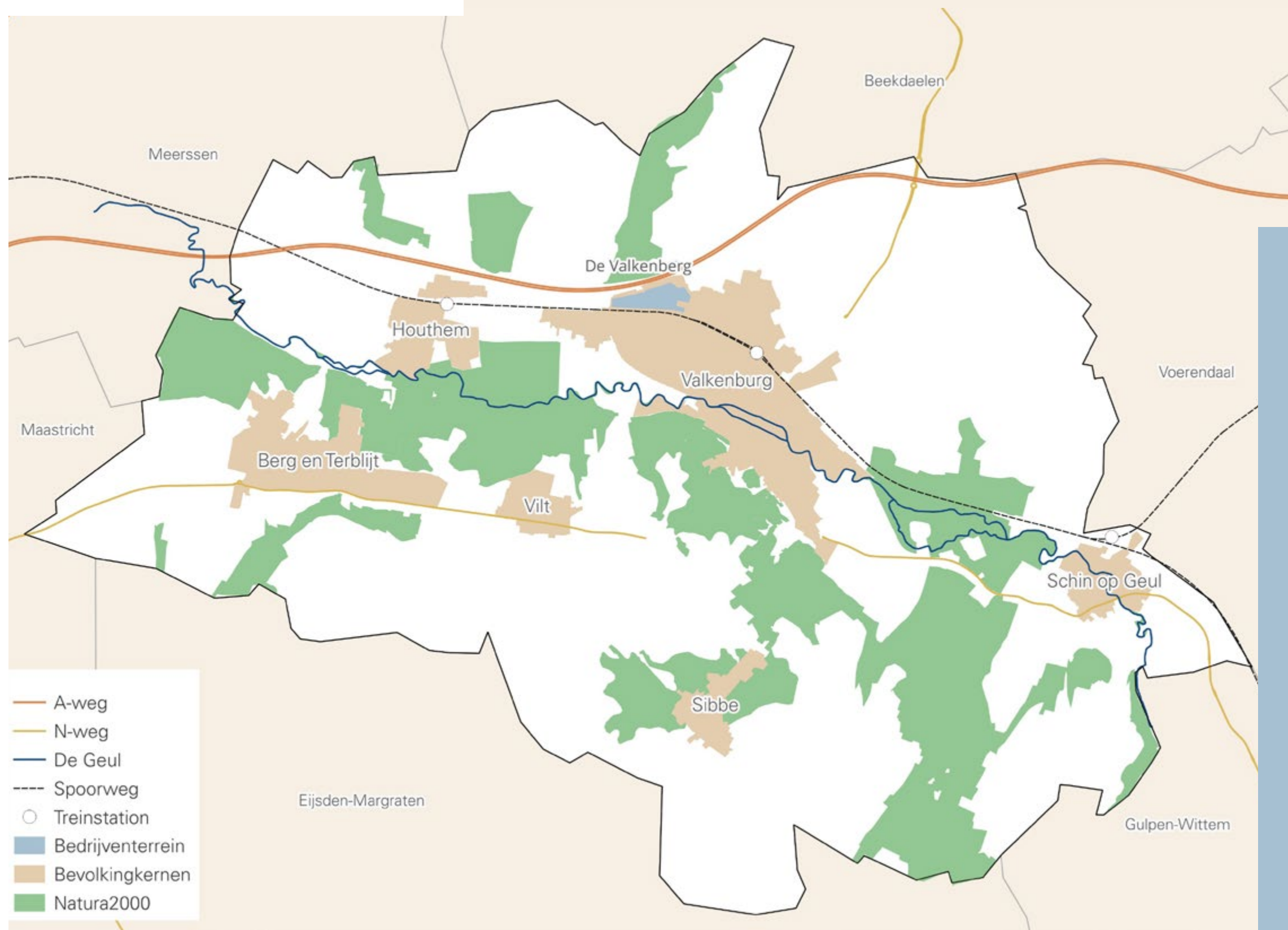
DOORKIJK NAAR HOOFDSTUK 2

Om gerichte keuzes te kunnen maken voor de toekomst, is een helder beeld van de huidige economische situatie noodzakelijk. Hoofdstuk 2 beschrijft daarom waar Valkenburg aan de Geul nu staat. Aan de hand van een aantal samenhangende thema's wordt inzicht gegeven in de uitgangspositie, trends en aandachtspunten die richtinggevend zijn voor de verdere uitwerking van dit programma.

2. WAAR STAAN WE NU?

LIGGING GEMEENTE VALKENBURG AAN DE GEUL

WAAR STAAN WE NU?

Dit hoofdstuk beschrijft de huidige economische uitgangspositie van Valkenburg aan de Geul. Vier thema's brengen de trends, structuren en ruimtelijke en maatschappelijke effecten in beeld die de economische ontwikkeling tot 2040 bepalen. Een praktisch uitvoerbaar Programma Economische Structuurversterking vraagt om een helder vertrekpunt om gerichte keuzes te maken voor de toekomst: waar staan we nu en welke rol pakt de gemeente? De analyse is daarbij nadrukkelijk gebaseerd op een benchmark met vergelijkbare gemeenten en de regio Zuid-Limburg, zodat duidelijk wordt waarin Valkenburg aan de Geul afwijkt, vooroploopt of achterblijft.

Net als elders in Nederland staat Valkenburg aan de Geul voor grote uitdagingen die lokaal én regionaal spelen: bereikbaarheid, klimaatverandering, vergrijzing, energietransitie, circulaire economie en woningbouw. Volgens de toekomstvisie van de provincie Limburg staan voorzieningen en de bereikbaarheid met het openbaar vervoer onder druk. Ook zijn er onduidelijke randvoorwaarden voor ondernemen, bestaat een risico op ondermijning en een tekort aan passende en betaalbare woningen. Deze opgaven hebben directe invloed op onze economie en leefomgeving en vormen belangrijke randvoorwaarden voor economische ontwikkeling.

Bron: IBIS, CBS, Natura2000, bewerking Stec Groep (2026).

*Natura 2000 is vanwege de groeven zowel boven als ondergronds aanwezig.

2.1 ECONOMISCHE STRUCTUUR EN BEDRIJFSDYNAMIEK

VALKENBURG AAN DE GEUL KENT EEN VEELZIJDIGE ECONOMIE MET DUIDELIJKE ACCENTEN

Valkenburg aan de Geul is een ondernemende gemeente binnen Zuid-Limburg, met een sterke economische verwevenheid met omliggende stedelijke regio's als Maastricht, Heerlen, Sittard, Aken en Luik. De centrale ligging en de hoge kwaliteit van de leefomgeving maken de gemeente aantrekkelijk voor bedrijven en werkenden. De werkgelegenheid is de afgelopen jaren weer gegroeid, wat wijst op een herstellende en dynamische economie vanaf 2021.

Met 6.860 banen en 2.080 bedrijven beschikt Valkenburg aan de Geul over een veelzijdige economische basis. De economie wordt zichtbaar gekenmerkt door de vrijetijdseconomie (toerisme, recreatie, horeca en detailhandel). Deze iconische Valkenburgse sectoren zijn samen goed voor ruim 40% van de banen en 30% van de bedrijven. Ten opzichte van de omvang van de gemeente is de werkgelegenheid relatief groot. Buiten de drie stedelijke centra Maastricht, Heerlen en Sittard-Geleen kent Valkenburg aan de Geul één van de hoogste banenconcentraties per inwoner in Zuid-Limburg. Dit benadrukt de economische betekenis van de gemeente binnen de regio.

6.860
BANEN

2.080
BEDRIJVEN

Buiten de drie stedelijke centra Maastricht, Heerlen en Sittard-Geleen kent Valkenburg aan de Geul één van de hoogste banenconcentraties per inwoner in Zuid-Limburg.

Tegelijkertijd ligt het grootste deel van de economie in andere sectoren, zoals zorg, kennisdiensten, bouw en logistiek.

60% VAN DE BANEN
70% VAN DE BEDRIJVEN

Valkenburg aan de Geul beschikt over een veelzijdige economische basis.

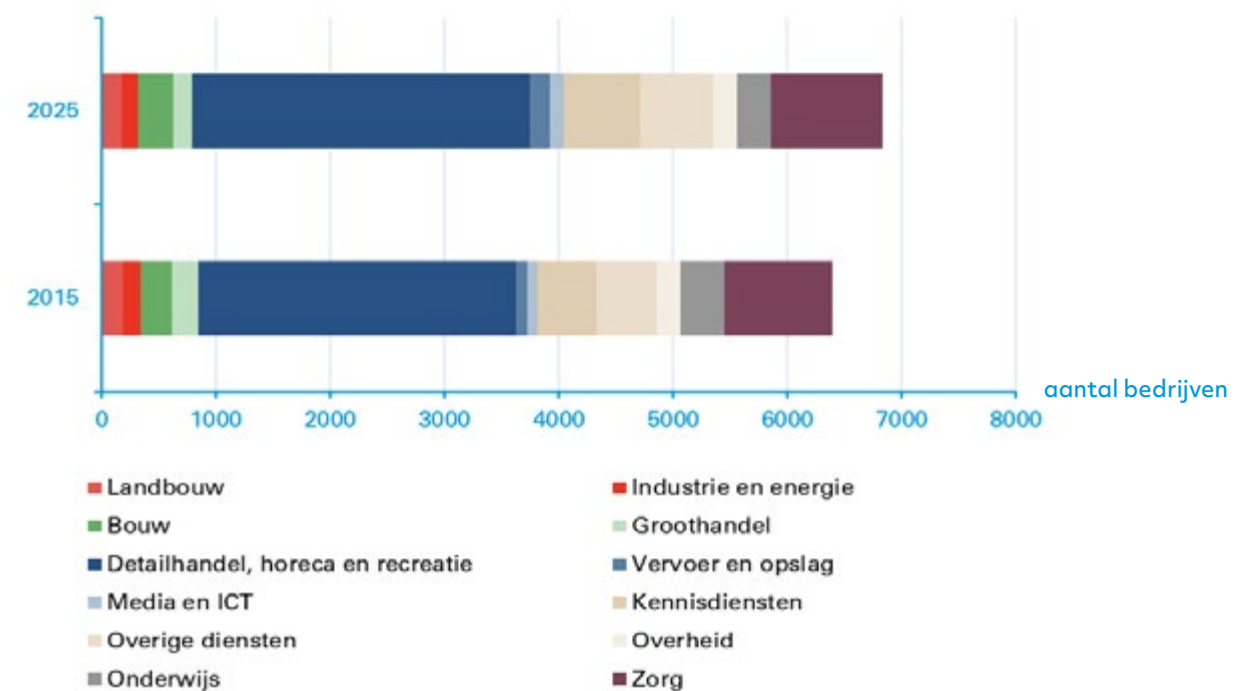
REGIONAAL PROFIEL: ONDERSCHEIDEND, MAAR ANDERS OPGEBOUWD DAN OMLIGGENDE GEMEENTEN

Afgezet tegen vergelijkbare gemeenten in Zuid-Limburg valt op dat Valkenburg aan de Geul relatief sterk is gespecialiseerd in de vrijetijdseconomie en minder leunt op bedrijventerreinen dan gemiddeld. In benchmarkperspectief heeft de gemeente daarmee een onderscheidend economisch profiel, met een duidelijke focus op toerisme, leisure, horeca en centrumgerichte voorzieningen. In de afgelopen jaren groeide de werkgelegenheid relatief sterk (+3,2% tussen 2023 en 2024), waarmee Valkenburg aan de Geul tot de sneller groeiende gemeenten in de regio behoort. Tegelijk wijkt de opbouw van de economie af van veel omliggende gemeenten. Daar waar bedrijventerreinen elders een belangrijk aandeel in werkgelegenheid vormen, is de

economische structuur in Valkenburg aan de Geul sterker verweven met de kernen en minder geconcentreerd op specifieke werklocaties. Hoewel het aantal banen op het enige bedrijventerrein De Valkenberg groeit, blijft de totale betekenis van bedrijventerreinen relatief beperkt. De Valkenberg huisvest slechts circa 7% van de totale gemeentelijke werkgelegenheid, terwijl dit in Nederland gemiddeld 30% is.

Tegelijkertijd ligt het grootste deel van de economie in andere sectoren, zoals zorg, kennisdiensten, bouw en logistiek. Samen zijn deze goed voor circa 60% van de banen en 70% van de bedrijven. Zij vormen de stabiele ruggengraat van de lokale economie. De betekenis van sectoren verschilt daarbij per perspectief: zo beslaat de landbouw een relatief klein aandeel in werkgelegenheid (2,5%), maar een groot deel van het ruimtegebruik en landschap (67%) en daarmee bepalend voor landschap van Valkenburg aan de Geul.

Figuur 2: Sectorverdeling gemeente Valkenburg aan de Geul

Bron: Etil, VVL-register (2026), bewerking Stec Groep (2026).

De werkgelegenheid groeide in totaal met circa 7% sinds 2015 en circa 4% sinds 2020. Deze groei is niet gelijk verdeeld over de verschillende sectoren. Sterke groei is zichtbaar in zorg, kennisdiensten, vervoer en opslag en bouw. Tegelijkertijd staan andere sectoren, zoals groothandel¹, onderwijs en delen van de vrijetijdseconomie, onder druk. Dit wijst op een geleidelijke verschuiving binnen de economische structuur.

Deze verschuiving is niet uniek voor Valkenburg aan de Geul, maar past binnen een bredere regionale ontwikkeling. De arbeidsmarkt in Zuid-Limburg blijft krap en het totaal aantal banen staat regionaal onder lichte druk, terwijl sectoren zoals zorg en specialistische zakelijke diensten relatief gezien perspectief houden².

Voor Valkenburg aan de Geul is dit beeld niet één-op-één door te vertalen, gezien het sterke profiel in toerisme en centrumgerichte voorzieningen dat hoog vertegenwoordigd blijft. Tegelijkertijd benadrukt het huidige profiel dat verbreding van de economie niet alleen relevant is vanuit risicospreiding, maar ook nodig is voor het versterken van het lokale verdienvermogen. Juist sectoren die minder conjunctuurgevoelig zijn en sterker bijdragen aan productiviteit en kennisintensiteit kunnen helpen om de economische basis van de gemeente toekomstbestendiger te maken. Daarmee sluit de verschuiving in de economische structuur aan op een bredere regionale ontwikkeling: minder vanzelfsprekende volumegroei, maar meer nadruk op kwaliteit, weerbaarheid en toegevoegde waarde.

De economie wordt, net als in de rest van Zuid-Limburg, gekenmerkt door een overwegend kleinschalige bedrijfsstructuur. De gemeente kende een sterke groei van het aantal vestigingen in de afgelopen tien jaar (van circa 1.620 naar 2.020, een toename van zo'n 25%). Deze groei komt vooral door toename van het aantal zelfstandigen en kleine bedrijven. Tegelijkertijd bleef de groei van de werkgelegenheid in dezelfde periode beperkt (circa 7%). Dit wijst erop dat de economische groei vooral plaatsvindt via een toename van kleine bedrijven en zelfstandigen, en minder via schaalvergroting binnen bestaande bedrijven.

Veel ondernemingen opereren lokaal of regionaal, waarbij thuiswerken en locatie onafhankelijk ondernemen een steeds grotere rol spelen. Binnen deze structuur zijn ook kwetsbaarheden zichtbaar. De vrijetijdseconomie is relatief conjunctuur- en weersgevoelig en sterk vertegenwoordigd. Ook de zorgsector heeft een relatief groot aandeel, terwijl sectoren zoals ICT en financiële dienstverlening juist ondervertegenwoordigd zijn. Dit vraagt om bewuste keuzes in verbreding en balans in de economische structuur.

¹ Door vertrek van de enige groothandel

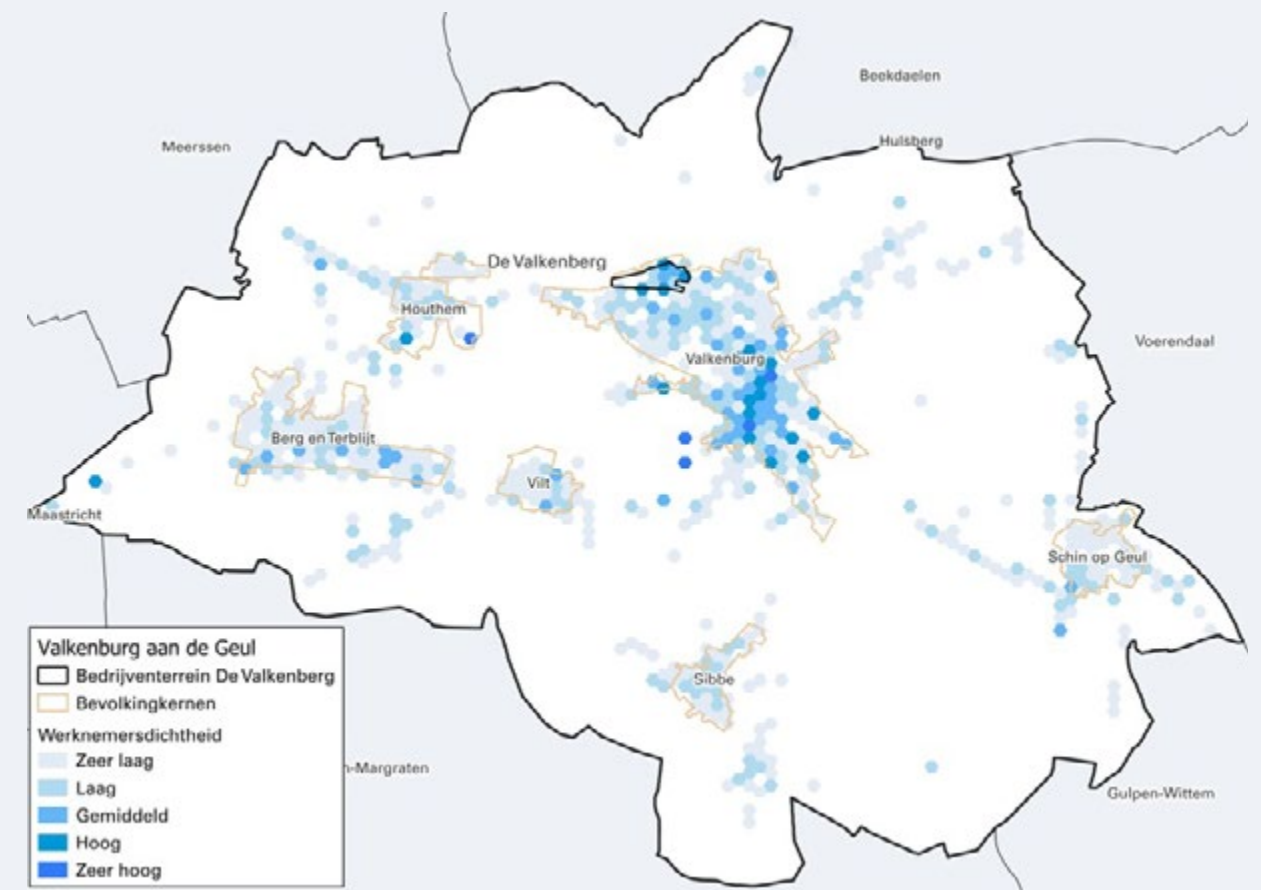
² Zo blijkt uit ramingen toegevoegde waarde en werkgelegenheid (EIB, 2026).

SAMENGEVAT: ONDSCHIEDEND PROFIEL MET BREDE BASIS EN KLEINSCHALIGE STRUCTUUR

Samengevat kenmerkt de economie van Valkenburg aan de Geul zich door een groeiende, maar duidelijk geprofileerde economie met een sterke specialisatie in de vrijetijdseconomie en een brede basis in andere sectoren. In vergelijking met de regio Zuid-Limburg is het profiel onderscheidend, maar ook minder gesteund op bedrijventerreinen en groot-schalige werkgelegenheid. De combinatie van sectorale specialisatie, verschuivingen binnen de economie en een overwegend kleinschalige

structuur maakt de economie tegelijkertijd dynamisch én kwetsbaar. Dit vormt het vertrekpunt voor de verdere keuzes in dit programma.

De ruimtelijke spreiding van werkgelegenheid sluit aan bij dit beeld (zie onderstaande figuur). Werkgelegenheid concentreert zich sterk in de kern Valkenburg en in mindere mate op bedrijventerrein De Valkenberg, terwijl het buitengebied en de kleinere kernen een lage werknemersdichtheid kennen. Dit benadrukt het centrumgerichte en kleinschalige karakter van de economie en de relatief beperkte ruimtelijke spreiding van werkgelegenheid.

Bron: Etal – VVL-register (2026), CBS, IBIS, bewerking Stec Groep (2026).

2.2 ARBEIDSMARKT, DEMOGRAFIE EN MENSELIJK KAPITAAL

LICHTE BEVOLKINGSKRIMP EN VERANDERENDE BEVOLKINGSSAMENSTELLING

In vergelijking met de regio Zuid-Limburg en Nederland laat de demografische ontwikkeling van Valkenburg aan de Geul een geleidelijke verandering zien. Het aantal inwoners daalde licht van 16.618 in 2015 naar 16.460 in 2025. Deze daling bleef beperkter dan eerder werd verwacht, mede door migratie. Zonder aanvullende instroom zet de bevolkingskrimp richting 2050 naar verwachting door.

Tegelijkertijd neemt het aantal huishoudens toe. Tussen 2015 en 2024 groeide het aantal huishoudens met 277, tot 8.013 huishoudens. Deze ontwikkeling hangt samen met een toename van alleenwonenden, stellen zonder kinderen en ouderen die langer zelfstandig blijven wonen. De bevolking verandert daarmee niet alleen in omvang, maar vooral in samenstelling van huishoudens.

- INWONERS
+ HUISHOUDENS

VERGRIJZING EN KRIMPENDE BEROEPSBEVOLKING VERGROTEN DEMOGRAFISCHE DRUK

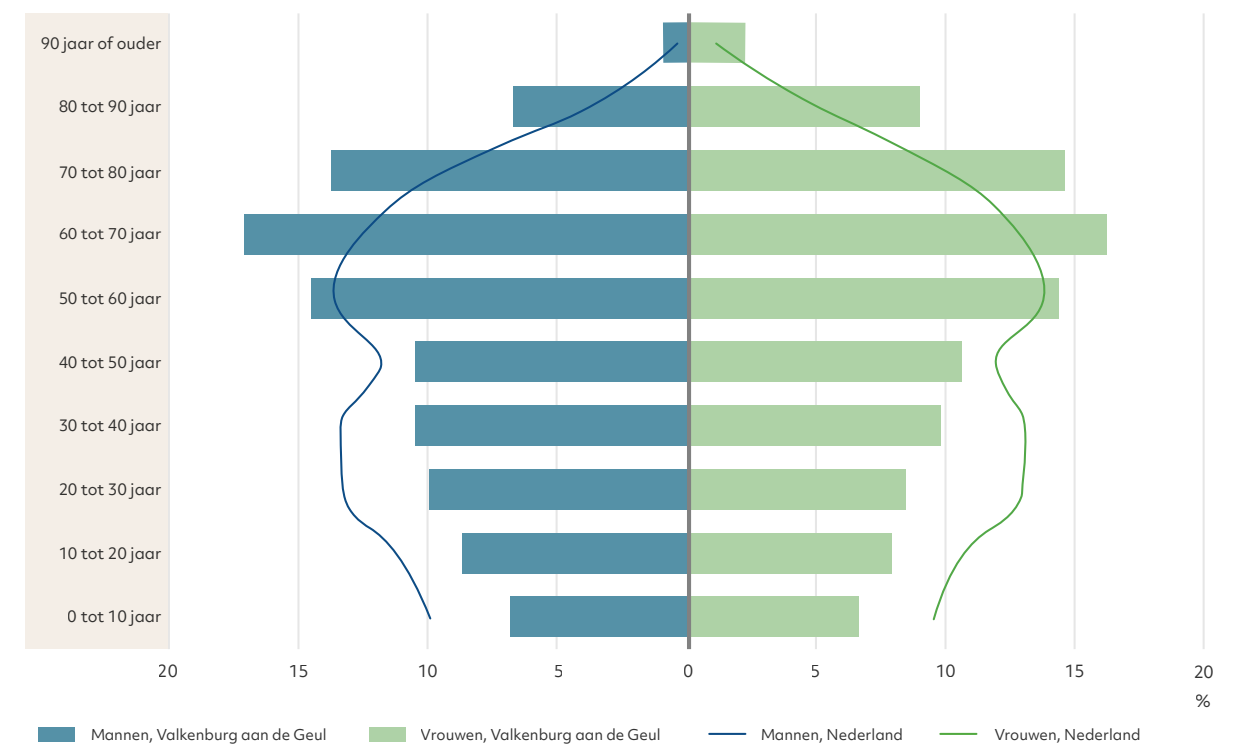
De bevolking van Valkenburg aan de Geul vergrijsst en ontgroent. Het aandeel 65-plussers neemt toe, terwijl het aantal jongeren afneemt. Hierdoor stijgt de demografische druk: er staan steeds meer niet-werkenden tegenover werkenden. Deze ontwikkeling sluit aan bij de bredere trend in Zuid-Limburg, waar vergrijzing en bevolkingskrimp structureel doorwerken op de arbeidsmarkt.

Valkenburg aan de Geul behoort met een demografische druk van circa 89 (89 niet werkenden ten opzichte van 100 werkenden) tot de hogere waarden binnen de regio,

vergelijkbaar met Gulpen-Wittem, Eijsden-Margraten en Voerendaal. De druk ligt daarmee hoger dan in centrumgemeenten als Maastricht en Sittard-Geleen en boven de Nederlandse mediaan (79). Tegelijk krimpt de potentiële beroepsbevolking: inwoners van 15 tot 75 jaar vormen circa 72% van de bevolking (circa 12.000 personen). Hierdoor neemt de verhouding tussen werkenden en niet-werkenden verder af, wat de druk op arbeidsmarkt vergroot.

Ook de huishoudensontwikkeling laat een regionaal vergelijkbaar beeld zien. Het aantal huishoudens groeit licht door veranderingen in samenstelling, maar onderliggend zet de demografische krimp door. Daarmee blijft de structurele trend, net als elders in Zuid-Limburg, neerwaarts.

Figuur 3: Leeftijdopbouw bevolking Valkenburg aan de Geul

Bron: CBS (2026)

LAGE WERKLOOSHEID EN STRUCTURELE SPANNINGEN OP DE ARBEIDSMARKT

De arbeidsmarktpositie van Valkenburg aan de Geul en Zuid-Limburg laat een gemengd beeld zien. In benchmark met de provincie Limburg en Nederland valt op dat de werkloosheid met gemiddeld 3,15% (2024) relatief laag is. Tegelijkertijd blijft de arbeidsproductiviteit en arbeidsparticipatie achter bij landelijke gemiddelden, wat wijst op minder sterke economische kansen per werkende.

De arbeidsmarkt is structureel krap, met name in de sectoren horeca, zorg en techniek. Vergrijzing versterkt deze druk door een toenevende vervangingsvraag. Tekorten hangen daarbij niet alleen samen met aantallen, maar ook met een mismatch in vaardigheden en opleidingsniveau.

Het opleidingsniveau van de beroepsbevolking bestaat volgens het CBS uit circa 25% praktisch, 42% middelbaar en 33% hoogopgeleid. Opvallend is het relatief hoge aandeel hoogopgeleiden, in combinatie met een bovengemiddeld aandeel huishoudens met een inkomen tot 120% van het sociaalminimum, wat wijst op verschillen tussen opleidingsniveau en arbeidsmarktpositie.

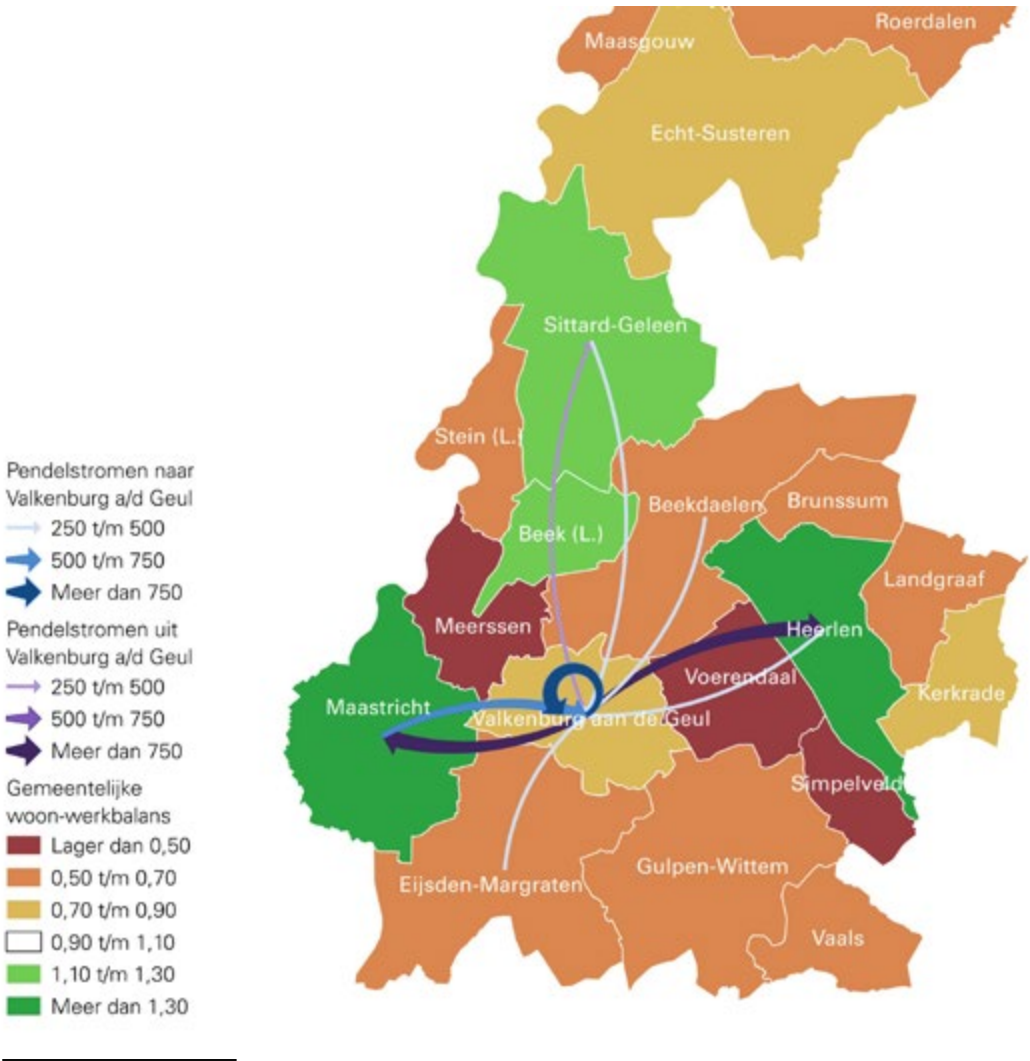
ACTIEVE ROL IN REGIONALE ARBEIDSMARKT ONDANKS BEPERKTE OMVANG

De arbeidsmarkt van Valkenburg aan de Geul functioneert nadrukkelijk in regionaal verband. De woon-werkbalans ligt op circa 0,8: het aantal banen is lager dan het aantal werkzame inwoners (zie ook figuur 4). Een deel van de beroepsbevolking is daarmee voor werk afhankelijk van omliggende gemeenten. Tegelijkertijd neemt Valkenburg een relatief sterke positie in binnen de regio. Alleen grotere gemeenten zoals Maastricht, Heerlen en Sittard-Geleen hebben een hogere

woon-werkbalans³. Er vindt bovendien zowel in- als uitgaande pendel plaats, wat wijst op een actieve rol van Valkenburg in de regionale arbeidsmarkt.

De pendelstromen in figuur 4 laten zien dat Valkenburg aan de Geul niet alleen afhankelijk is van de regio, maar ook zelf arbeid aantrekt. Er werken meer mensen in Valkenburg aan de Geul dan dat er vanuit de gemeente naar omliggende (met name kleinere) gemeenten pendelen. De belangrijkste relaties liggen met Maastricht, Heerlen en Sittard-Geleen. Dit benadrukt dat de Valkenburgse economie een duidelijke, maar regionaal ingebedde rol vervult.

Figuur 4: Woon-werkbalans en pendelstromen Valkenburg aan de Geul

Bron: CBS (2026), bewerking Stec Groep (2026). Het aantal banen in een gemeente gedeeld door de werkzame beroepsbevolking.

ARBEIDSMIGRANTEN: INZICHTEN EN KANSEN VOOR HET VALKENBURGSE

Arbeidsmigranten vormen een belangrijk onderdeel van het beschikbare arbeidspotentieel in en rond Valkenburg aan de Geul. Uit onderzoek van Companen (2023) blijkt dat arbeidsmigranten met name actief zijn in sectoren als horeca, productie, logistiek en voeding en bijdragen aan het opvangen van personeelstekorten. Tegelijkertijd laat het onderzoek zien dat het aantal arbeidsmigranten dat in de gemeente verblijft hoger ligt dan uit officiële registraties blijkt, dat er meer arbeidsmigranten in de gemeente wonen dan er werken en dat sprake is van schaarste aan goede en legale huisvesting.

Voor het Programma Economische Structuurversterking betekent dit dat arbeidsmigranten worden erkend als onderdeel van het beschikbare arbeidspotentieel, maar

altijd binnen de kaders van goed verhuurderschap, ruimtelijke aanvaardbaarheid en leefbaarheid. De gemeente zet daarom niet in op ongerichte groei van het aantal arbeidsmigranten, maar op een betere aansluiting tussen wonen, werken en de kwaliteit van huisvesting. Voldoende, passende, legale en kwalitatief goede huisvesting is daarbij een randvoorwaarde voor een goed functionerende arbeidsmarkt en voor de bescherming van arbeidsmigranten, inwoners en de leefomgeving.

Voor arbeidsmigranten die langdurig in de gemeente verblijven of zich hier duurzaam willen vestigen, vraagt dit om passende woonvormen binnen het (reguliere) woonbeleid en de geldende ruimtelijke en verhuurrechtelijke kaders. Daarmee kan hun bijdrage aan de regionale arbeidsmarkt beter worden benut, terwijl tegelijkertijd de kwaliteit van wonen en leefomgeving wordt geborgd.

SAMENGEVAT: KRAPPE ARBEIDSMARKT, KRIMPENDE BEROEPSBEVOLKING EN REGIONALE AFHANKELIJKHEID

Samengevat kent Valkenburg aan de Geul een arbeidsmarkt met lage werkloosheid, maar oplopende structurele druk door vergrijzing, krimp van de beroepsbevolking en aanhoudende krapte. De combinatie van beperkte groei, regionale afhankelijkheid en mismatches op de arbeidsmarkt bepaalt in belangrijke mate de economische "speelruimte" richting de toekomst.

Bron: Visit Zuid-Limburg

Bron: Magnific

2.3 RUIMTELIJK-ECONOMISCH FUNCTIONEREN EN BEREIKBAARHEID

VALKENBURG FUNCTIONEERT ALS ONDERDEEL VAN EEN (EU) REGIONAAL ECONOMISCH SYSTEEM

Valkenburg aan de Geul maakt deel uit van de Euregio Maas-Rijn: een sterk verweven woon- en werkgebied met internationale uitstraling. Economische activiteit, werkgelegenheid en arbeidsmarkt functioneren grotendeels op regionaal niveau. Een aanzienlijk deel van de werkenden in de gemeente woont buiten de gemeentegrenzen, terwijl inwoners juist in omliggende steden en kernen in Zuid-Limburg, België en Duitsland werken.

Deze verwevenheid betekent dat de economische ontwikkeling in Valkenburg aan de Geul in hoge mate afhankelijk is van regionale structuren, terwijl de mogelijkheden om lokaal te sturen op groei en ruimtegebruik beperkt zijn. Belangrijke economische functies zoals werkgelegenheid, onderwijs en voorzieningen zijn geconcentreerd in steden als Maastricht, Heerlen, Sittard-Geleen, Aken en Luik. Investerings en ontwikkelingen op regionaal niveau werken daardoor direct door in de Valkenburgse economie en omgekeerd.

GOEDE REGIONALE BEREIKBAARHEID, MAAR LOKALE KNELPUNTEN IN DE DAGELIJKSE PRAKTIJK

De gemeente is bovengemiddeld goed ontsloten, met drie treinstations, meerdere busverbindingen en directe aansluitingen op het regionale wegennet, waaronder de A79 richting het Roergebied. Deze bereikbaarheid ondersteunt de regionale pendel en de economische verwevenheid binnen de Euregio.

Tegelijkertijd ontstaan op lokaal niveau duidelijke knelpunten. Tijdens piekmomenten, zoals bij evenementen en toeristische drukte, treedt congestie op de weg op in en rond de kern Valkenburg. De fysieke ruimte voor infrastructurele aanpassingen is beperkt, waardoor de capaciteit onder druk staat. Bij momenten van grote drukte zet de gemeente in op dynamische verkeersmanagement, verder beschreven in het Valkenburgse Mobiliteitsplan. Dit heeft direct effect op zowel bezoekersstromen als het dagelijks functioneren van bedrijven en werknemers.

Onze bereikbaarheid ondersteunt de regionale pendel en de economische verwevenheid binnen de Euregio.

BEDRIJVENTERREIN DE VALKENBERG ALS KNOOPPUNT VAN RUIMTELIJKE EN FUNCTIONELE SPANNINGEN

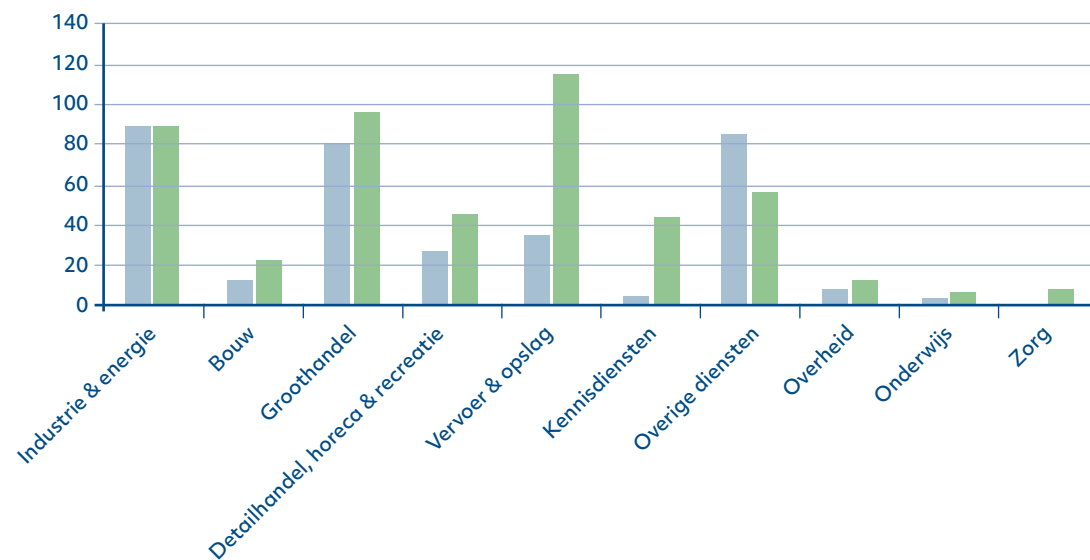
Valkenburg aan de Geul beschikt over één bedrijventerrein: De Valkenberg. Dit terrein is goed voor circa 7% van de totale werkgelegenheid en vervult daarmee een bescheiden maar geconcentreerde rol binnen de lokale economie. In vergelijking met veel andere gemeenten in de regio is het aandeel van werkgelegenheid op het bedrijventerrein relatief beperkt. De beschikbare kavels zijn volledig benut, waardoor uitbreiding of verplaatsing van bedrijven nauwelijks mogelijk is. Bedrijven met groeiambities hebben daardoor beperkte uitwijkmogelijkheden binnen de gemeente.

Tegelijk neemt de vraag naar bedrijfsruimte toe, onder meer door verduurzaming, functieverandering en schaalvergroting. Ook opgaven vanuit de energietransitie en netcongestie leggen extra druk op de beschikbare ruimte. Hierdoor ontstaat een stapeling van ruimtelijke claims op een beperkt oppervlak.

Daarbij valt op dat een deel van de aanwezige functies, zoals kleinschalige kennisdiensten, een fitnesscentrum en lichte (detail)handel, niet strikt gebonden is aan een bedrijventerrein. Dit wijst erop dat de schaarse ruimte niet overal wordt benut voor functies die daar vanuit milieuruimte, logistiek of schaal het meest op hun plek zijn. Juist in een gemeente met beperkte uitbreidingsmogelijkheden maakt dit de vraag naar efficiënt ruimtegebruik en het sturen op 'de juiste functie op de juiste plek' urgenter.

De werkgelegenheid op De Valkenberg is de afgelopen tien jaar sterk gegroeid, van circa 330 banen in 2015 naar circa 480 banen in 2025 (+46%). De groei verschilt echter per sector. Met name vervoer en opslag en kennisintensieve diensten laten een duidelijke toename zien, waardoor het profiel van het terrein verschuift richting een meer logistiek en kennisgericht karakter. Het absolute aantal banen blijft daarbij relatief beperkt, waardoor individuele bedrijfsverplaatsingen een grote invloed hebben op de ontwikkeling van het terrein.

Figuur 5: Ontwikkeling werkgelegenheid per sector op de Valkenberg (2015-2025) ■ 2015 ■ 2025

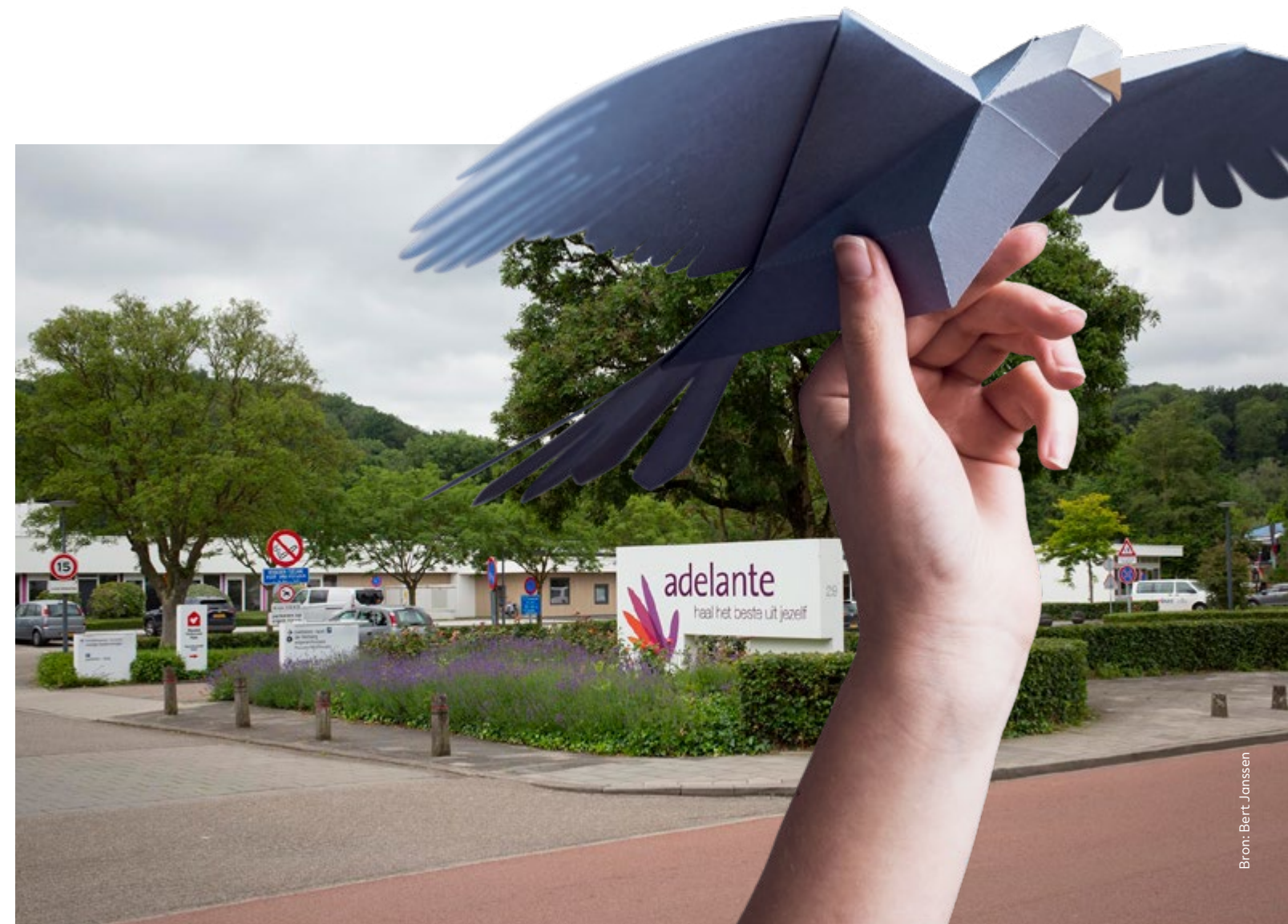

Bron: Etil, VVL-register (2026), bewerking Stec Groep (2026).

SAMENGEVAT: STERKE REGIONALE VERBONDENHEID MET BEPERKTE LOKALE SPEELRUIMTE

De economie van Valkenburg aan de Geul functioneert binnen een sterk verweven regionaal systeem, met goede bereikbaarheid op regionaal niveau maar toenemende druk op lokaal schaalniveau. De combinatie van schaarse ruimte, intensief ruimtegebruik en beperkte uitbreidingsmogelijkheden zorgt voor structurele spanningen tussen wonen, werken en recreatie. Deze spanning maakt dat de economische speelruimte van de gemeente in

belangrijke mate wordt bepaald door keuzes in gebruik en prioritering van schaarse ruimte. Een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL-principe). Dit vraagt om een gerichte benadering: economische ontwikkeling niet alleen regionaal positioneren, maar lokaal ook bewuste keuzes maken over waar welke functies landen en hoe beschikbare ruimte zo efficiënt mogelijk wordt benut.

Bron: Bert Jonsson

2.4 SYSTEEMTRENDS EN TRANSITIES DIE LOKAAL DOORWERKEN

ECONOMISCHE EN TECHNOLOGISCHE VERSNELLING WERKT ONGELIJK DOOR

Valkenburg aan de Geul maakt onderdeel uit van een economie die steeds sterker wordt beïnvloed door digitalisering, automatisering en internationalisering. Ontwikkelingen zoals online winkelen, hybride werken en verdergaande digitalisering verkleinen de afstand tussen markten en versterken concurrentie op schaal. Deze veranderingen beïnvloeden bedrijven verschillend. Met name grotere werkgevers lopen voorop in digitalisering en robotisering, bijvoorbeeld in zorg, logistiek en administratieve processen. Hiermee realiseren zij productiviteitswinst en versterken zij hun concurrentiepositie.

Het overgrote deel van de Valkenburgse economie bestaat echter uit kleine bedrijven en zelfstandigen. Ongeveer driekwart van de bedrijven heeft slechts één werkzame persoon en een groot deel telt minder dan tien werknemers. Binnen deze kleinschalige structuur verlopen technologische ontwikkelingen doorgaans trager, waardoor verschillen in aanpassingsvermogen en productiviteit toenemen. Dit vergroot de kloof tussen koplopers en achterblijvers en zet druk op de wendbaarheid van de lokale economie. Technologische vooruitgang verandert daarmee niet alleen de bedrijfsvoering, maar ook de structuur en veerkracht van de lokale economie.

KLIMAAT, ENERGIE EN GRONDSTOFFEN VERGROTEN KWETSBAARHEID ÉN RUIMTEBESLAG

De afgelopen jaren maakten zichtbaar hoe externe schokken directe impact hebben op de Valkenburgse economie. De coronacrisis en de watersnoodramp van 2021 raakten vooral sectoren als toerisme, horeca, cultuur en landbouw en benadrukten de gevoeligheid voor verstoring door omstandigheden van buitenaf. Geopolitiek beïnvloedt de lokale economie ook; de energiecrisis van 2022 legde grote druk op Valkenburgse ondernemers. Klimaatverandering vergroot deze kwetsbaarheid verder, onder meer door extremere weersomstandigheden en toenemende eisen aan klimaat- en waterbestendigheid van bedrijven en voorzieningen.

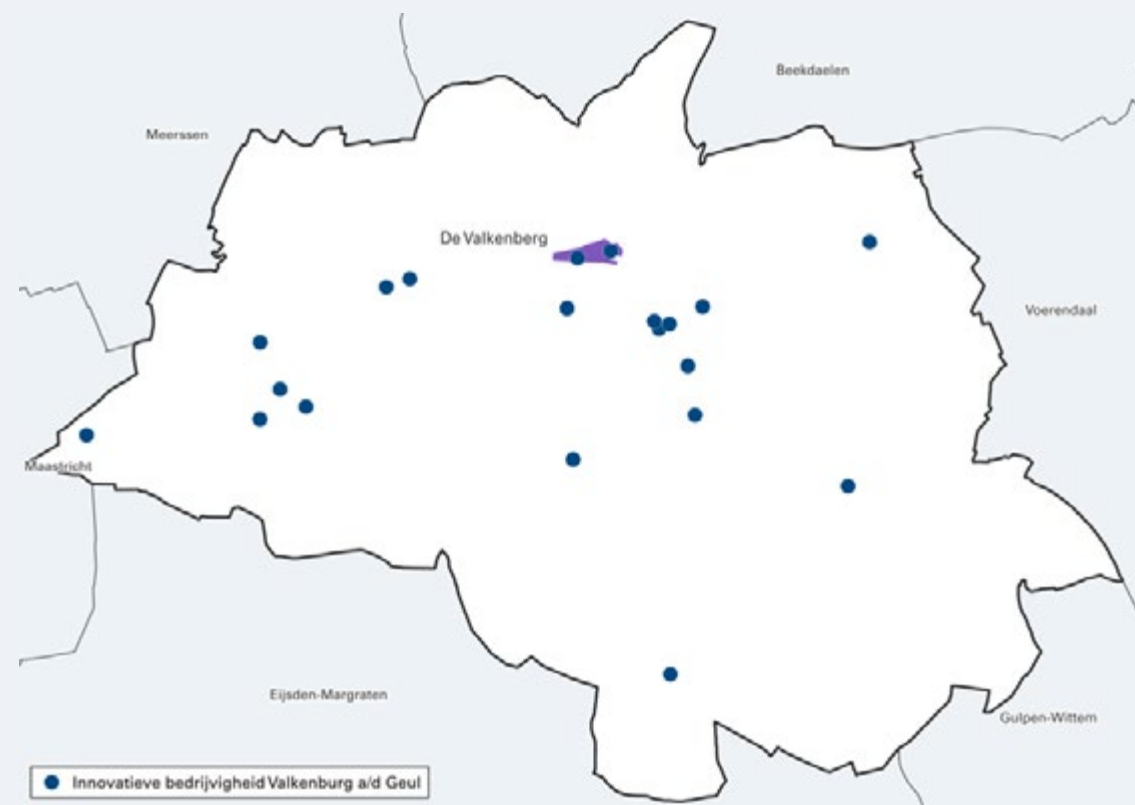
Tegelijkertijd staat de economie voor een bredere transitie op het gebied van energie en grondstoffen. Beschikbaarheid van energie, netcapaciteit en grondstoffen wordt steeds bepalender voor bedrijfsontwikkeling. Netcongestie en afhankelijkheid van externe systemen werken ook lokaal door. Daarbij vraagt deze transitie extra fysieke ruimte, bijvoorbeeld voor energie-infrastructuur en opslag, waardoor de druk op de schaarse ruimte verder toeneemt. Deze ontwikkelingen versterken daarmee niet alleen de kwetsbaarheid, maar leggen ook direct beslag op de beperkte ruimtelijke capaciteit van de gemeente.

INNOVATIE IS AANWEZIG, MAAR STERK KLEINSCHALIG GEORGANISEERD

Binnen dit krachtenveld is in Valkenburg aan de Geul sprake van innovatieve bedrijvigheid. Op basis van het actuele bedrijfsprofiel zijn innovaties vooral zichtbaar binnen sectoren als ICT, bouw en industrie. Deze activiteiten zijn opvallend genoeg grotendeels geconcentreerd bij kleinere bedrijven en betreffen binnen de

gemeente maar enkele grotere spelers. Dit valt te verklaren doordat er relatief weinig grote werkgevers binnen de gemeente zijn te vinden. Innovatie vindt daarmee vooral plaats in kleine stappen en op bedrijfsniveau, waarbij toegang tot kennis, schaal en investeringsvermogen sterk kan verschillen. Dit maakt dat innovatiekracht aanwezig is, maar versnipperd is en daardoor lastig te schalen naar bredere economische impact.

Figuur 6: Spreiding innovatieve bedrijvigheid Valkenburg aan de Geul

Bron: Innovatiespotter (2026), bewerking Stec Groep (2026). Zie bijlage voor duiding werkwijze.

SAMENVATTEND: SYSTEEMTRENDS BEPALEN IN TOENEMENDE MATE DE LOKALE SPEELRUIMTE

Systeemtrends zoals digitalisering, klimaatverandering en de energie- en grondstoffentransitie grijpen steeds directer in op de lokale economie. Zij vergroten de druk op arbeid, ruimte en organisatiekracht en versterken verschillen tussen bedrijven. Daarmee vormen deze trends samen een belangrijk kader voor de economische

speelruimte richting de toekomst en vragen zij om bewuste keuzes in hoe en waar economische ontwikkeling wordt gefaciliteerd. Dit betekent dat economische ontwikkeling niet alleen een sectorale opgave is, maar ook vraagt om integrale keuzes op het snijvlak van economie, ruimte en duurzaamheid.

2.5 CONCLUDEREND: WAAR STAPELEN SPANNINGEN EN KANSEN ZICH OP?

De benchmarkanalyse laat zien dat Valkenburg aan de Geul een veelzijdige economie heeft met 6.860 banen en 2.080 bedrijven, met een duidelijke specialisatie in de vrijetijdseconomie. Tegelijk rust het merendeel van de werkgelegenheid op andere sectoren, zoals zorg, zakelijke dienstverlening en bouw. Deze combinatie van een onderscheidend profiel en een brede, maar kleinschalige basis maakt de economie enerzijds veerkrachtig, maar anderzijds kwetsbaar voor schokken en structurele veranderingen.

DE ARBEIDSMARKT KRIMPT, TERWIJL DE VRAAG NAAR PERSONEEL AANHOUDT

Demografische trends (vergrijzing en ontgroening) verkleinen de beroepsbevolking en vergroten de druk op arbeidsmarkt en voorzieningen. Tegelijk blijft de regionale arbeidsmarkt krap, waarbij tekorten vooral zichtbaar zijn in sectoren zoals horeca, zorg en techniek. Naast het beter benutten van lokaal en regionaal arbeidspotentieel, waaronder arbeidsmigranten, ontstaat hierdoor een structurele spanning tussen economische ambities en het beschikbare arbeidspotentieel. Dit vraagt om gerichte keuzes in welke economische activiteiten de gemeente wel en niet wil faciliteren.

RUIMTE EN BEREIKBAARHEID VORMEN STRUCTURELE RANDVOORWAARDEN

De economie functioneert binnen een sterk regionaal verweven systeem (Zuid-Limburg/ Euregio), met pendelrelaties en afhankelijkheid van stedelijke centra voor werkgelegenheid en voorzieningen. Tegelijk is de fysieke ruimte schaars en concurreren wonen, werken en recreatie om dezelfde vierkante meters. Valkenburg aan de Geul beschikt over één bedrijventerrein (De Valkenberg), waarvan de kavels volledig zijn benut. Hierdoor verschuift de opgave van uitbreiding naar het maken van keuzes in gebruik, prioritering en efficiënt ruimtegebruik.

SYSTEEMTRENDS VERSTERKEN DRUK OP LOKALE SCHAAL

Transities op het gebied van klimaat, energie en digitalisering grijpen steeds directer in op de lokale economie. Netcongestie en de energietransitie leggen beslag op ruimte, terwijl het al dan niet toepassen van technologische ontwikkelingen leidt tot verschillen in productiviteit en aanpassingsvermogen tussen bedrijven. In een economie die grotendeels bestaat uit kleinschalige bedrijven komen deze effecten relatief sterk naar voren, wat de druk op organisatiekracht en innovatievermogen vergroot.

SAMENVATTEND: STAPELING VAN OPGAVEN VRAAGT OM INTEGRALE KEUZES EN AANPAK

De combinatie van een krimpende beroepsbevolking, schaarse ruimte en toenemende systeemdruk maakt dat economische ontwikkeling in Valkenburg aan de Geul niet vanzelfsprekend is. Kansen liggen in het versterken van kwaliteit, verbreding en weerbaarheid, maar vragen om scherpe keuzes in wat wel en niet wordt gefaciliteerd.

DOORKIJK NAAR HOOFDSTUK 3: WELKE KOERS VRAAGT DIT?

Deze uitgangspositie leidt tot een aantal kernvragen die de koers richting 2040 bepalen:

- **Waar zet Valkenburg aan de Geul op in:** welke economische functies passen bij het karakter, de ruimte en de arbeidsmarkt?
- **Hoe bewaakt de gemeente de balans** tussen wonen, werken en recreatie, gegeven de schaarse ruimte en het feit dat De Valkenberg volledig is benut?
- **Welke randvoorwaarden zijn het meest bepalend** (arbeid, ruimte, energie/bereikbaarheid) en hoe weegt de gemeente die onderling?
- **Wat betekent regionale verwevenheid concreet:** welke opgaven pakt Valkenburg aan de Geul lokaal op en welke opgaven liggen primair op regionaal niveau?
- **Hoe blijft de economie weerbaar tegen externe schokken en transities** (klimaat, energie, digitalisering), binnen een kleinschalige bedrijfsstructuur?

Deze vragen vormen het afwegingskader voor de koers en de keuzes die in het volgende hoofdstuk worden uitgewerkt.

3. WAAR WILLEN WE NAARTOE?

WAAR WILLEN WE NAARTOE?

De analyse in hoofdstuk 2 laat zien dat Valkenburg aan de Geul beschikt over een veelzijdige economie met duidelijke kwaliteiten, maar ook te maken heeft met structurele beperkingen in arbeid, ruimte en organisatorische schaal. Dit vraagt om scherpe keuzes.

In dit hoofdstuk beschrijven we de koers voor economische structuurversterking richting 2040. Economische ontwikkeling wordt daarbij niet primair beoordeeld op groei, maar op de bijdrage aan leefbaarheid, weerbaarheid en toekomstbestendigheid. Dit sluit aan bij het leidende principe uit de omgevingsvisie: zorgen voor een florerende lokale economie. Dit hoofdstuk schetst de strategische koers en ontwikkelrichtingen; de concrete uitwerking volgt in hoofdstuk 4 en 5.

2040

3.1 BREDE WELVAART ALS LEIDEND UITGANGSPUNT

De koers van het Programma Economische Structuurversterking is gericht op brede welvaart, zoals beschreven in de Agenda Zuid-Limburg (uit 2024; de integrale economische toekomstvisie van Zuid-Limburg). Dit betekent dat economische ontwikkeling niet alleen wordt beoordeeld op groei van banen of bedrijven, maar op de bijdrage aan kwaliteit van leven, gezondheid, duurzaamheid en toekomstbestendigheid.

Voor Valkenburg aan de Geul vraagt dit om een zorgvuldige balans tussen economische dynamiek en leefbaarheid, juist omdat ruimte schaars is en functies sterk verweven zijn.

De gemeente kiest daarom bewust voor kwaliteit boven kwantiteit. Niet alles kan overal en niet iedere vorm van groei past bij het karakter en de schaal van de gemeente. Economische ontwikkeling wordt daarom steeds gezien in samenhang met ruimtelijke keuzes, arbeidsmarkt-ontwikkelingen en maatschappelijke opgaven. Brede welvaart vormt daarmee het centrale afwegingskader voor de koers richting 2040.

3.2 WAT VRAAGT DIT UITGANGSPUNT VAN DE KOERS RICHTING 2040?

STRUCTURELE RANDVOORWAARDEN BEPALEN DE SPEELRUIMTE

De analyse in hoofdstuk 2 laat zien dat economische ontwikkeling in Valkenburg aan de Geul geen vanzelfsprekendheid is. De speelruimte voor economische ontwikkeling wordt in belangrijke mate bepaald door de beschikbaarheid van arbeid, de beschikbare fysieke ruimte en de noodzaak om te anticiperen op transitie zoals verduurzaming en klimaatadaptatie.

Deze randvoorwaarden vragen om keuzes in wat de gemeente wil versterken, faciliteren en prioriteren. De koers richting 2040 richt zich daarom niet op maximale groei, maar op een economie die kwalitatief sterk, weerbaar en passend is bij de schaal en identiteit van de gemeente.

GERICHTE EN REALISTISCHE ECONOMISCHE KEUZES

Valkenburg aan de Geul zet niet in op onbegrensde groei, maar op economische ontwikkeling die past bij de schaal, het profiel en de draagkracht van de gemeente. De koers kent daarbij twee samenhangende sporen:

- versterken en toekomstbestendig maken van bestaande structuren;
- gericht verbreden van de economie binnen beschikbare ruimte en arbeid.

Hierbij wordt niet gestuurd op méér, maar op betere economische ontwikkeling: meer kwaliteit, hogere toegevoegde waarde en grotere weerbaarheid.

Bron: Visit Zuid-Limburg

REGIONALE POSITIE ALS VERTREKPUNT

De economie van Valkenburg aan de Geul is sterk verweven met de regio Zuid-Limburg en de Euregio. Werkgelegenheid, voorzieningen en economische clusters liggen grotendeels buiten de gemeente. De koers richt zich daarom op het versterken van de eigen rol binnen dit regionale systeem, in samenhang met wonen, werken en onderwijs.

Daarmee sluit de koers aan bij regionale ontwikkelingen en samenwerkingsagenda's zoals de Agenda Zuid-Limburg, NOVEX Zuid-Limburg en de Toekomstvisie Limburg 2050. Regionale verwevenheid wordt niet gezien als beperking, maar als uitgangspunt.

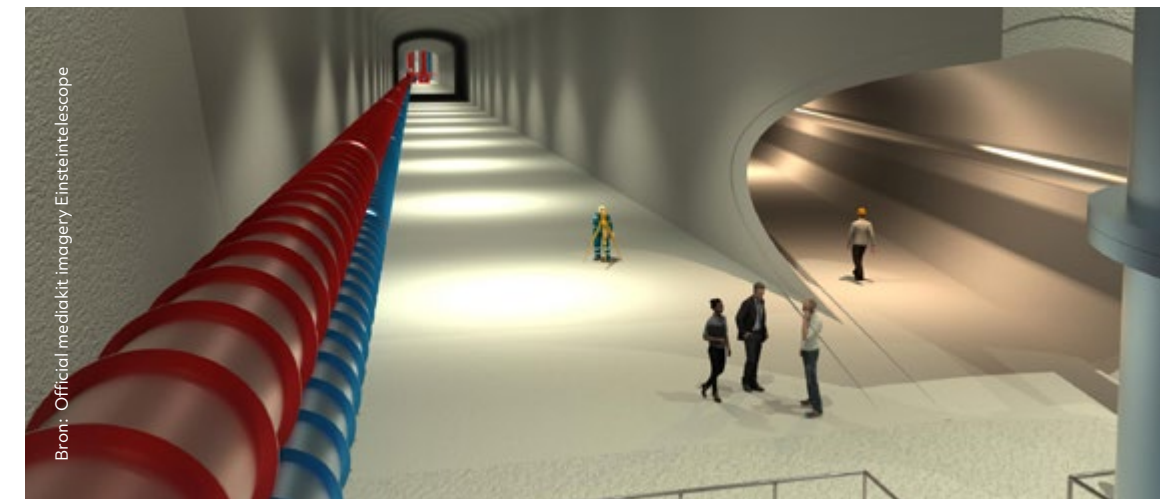
Regionale ontwikkelingen, zoals de mogelijke komst van de Einstein Telescope, bieden kansen voor Zuid-Limburg. Valkenburg aan de Geul richt zich daarbij niet op een eigen hightechprofiel, maar op het benutten van afgeleide effecten, bijvoorbeeld op het gebied van ondernemerschap, onderwijs, verblijf en zakelijke dienstverlening. De gemeente volgt deze ontwikkeling actief en haakt selectief aan waar dit past bij het lokale profiel.

REALISTISCHE ECONOMISCHE AMBITIES PASSEND BIJ BEPERKTE RUIMTE

Beperkte ruimte en een krappe arbeidsmarkt stellen duidelijke grenzen aan economische ontwikkeling. Dit vraagt om:

- zorgvuldig omgaan met bestaande werklocaties;
- het beschermen van schaarse ruimte voor passende functies;
- realistische ambities die aansluiten bij het beschikbare arbeidspotentieel.

De focus ligt daarom op kwaliteit van werk en verdienvermogen, niet op het maximaliseren van aantallen banen of bedrijven. In dit licht kiest Valkenburg aan de Geul voor een koers die inzet op een weerbare, kwalitatieve en toekomstbestendige economie. De volgende ontwikkelrichtingen maken concreet hoe deze koers wordt ingevuld.

Bron: Official mediakit Imagery Einstein Telescope

3.3 ONTWIKKELRICHTINGEN VOOR DE ECONOMIE VAN VALKENBURG AAN DE GEUL RICHTING 2040

Op basis van de analyse en de gekozen koers zet Valkenburg aan de Geul in op vier samenhangende ontwikkelrichtingen. Deze richten zich op de kern van de economische opgave: structuur, ruimtegebruik, arbeid en innovatie.

ONTWIKKELRICHTING 1: EEN ROBUUSTE EN BREED OPGEBOUWDE ECONOMIE

Richting 2040 kiest de gemeente voor het behouden en gericht versterken van de sectorale spreiding. Dit betekent inzet op een evenwichtige mix van functies die passen bij de schaal en structuur van de gemeente. Met 'passende schaal' bedoelt de gemeente:

- bedrijvigheid die aansluit bij de kleinschalige structuur en het profiel van Valkenburg aan de Geul;
- een ruimtelijke en milieubelasting die in balans is met de kwaliteit van de leefomgeving;
- een arbeidsvraag die past bij de beschikbare en aantrekkelijke beroepsbevolking.

Daarbij gaat het om economische activiteiten waarvan de ruimte-, milieu- en arbeidsvraag passen bij de schaal en draagkracht van de gemeente.

Een goed gespreide economische structuur maakt de gemeente minder kwetsbaar voor externe ontwikkelingen en schokken, zoals economische crises, verstoringen in internationale ketens, klimaatimpact en veranderingen op de woning- en arbeidsmarkt. Daarmee wordt de economie weerbaarder en toekomstbestendiger en worden lokaal verdienvermogen en leefkwaliteit versterkt. De gemeente stuurt daarbij niet alleen op wát voor economie zij faciliteert, maar ook op hoe deze bijdraagt aan een sterk en samenhangend economisch ecosysteem binnen de regio.

ONTWIKKELRICHTING 2: SELECTIEF EN ZORGVULDIG RUIMTE VOOR WERKEN

Ruimte is schaars en vormt een harde randvoorwaarde voor economische ontwikkeling. Valkenburg aan de Geul zet daarom in op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties en op selectief en efficiënt gebruik van bestaande ruimte, in plaats van ruimtelijke uitbreiding (restrictief). De focus ligt op het optimaal benutten en herontwikkelen van bestaande werklocaties en het maken van duidelijke keuzes in ruimtegebruik.

Dit betekent concreet:

- mengen van functies waar dat kan, en ontmengen waar dat noodzakelijk is (zoals op De Valkenberg);
- beschermen van schaarse ruimte voor bedrijvigheid die past bij het gemeentelijk profiel;
- alleen ruimte bieden aan nieuwe ontwikkelingen als deze een positieve bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit, de leefbaarheid en goed bereikbaar zijn.

Economische ontwikkeling wordt daarmee expliciet gekoppeld aan ruimtelijke kwaliteit: kwaliteit en efficiënt ruimtegebruik gaan vóór uitbreiding.

ONTWIKKELRICHTING 3: EEN ARBEIDSMARKT IN BALANS MET SCHAAL EN DRAAGKRACHT

De arbeidsmarkt vormt een belangrijke begrenzing voor economische ontwikkeling. Valkenburg aan de Geul zet in op een betere balans tussen arbeidsvraag en beschikbaar arbeidspotentieel. Groei wordt niet primair gezocht in méér banen, maar in een kwalitatief sterkere en beter passende arbeidsmarkt.

Met 'passende schaal en draagkracht' bedoelt de gemeente dat economische ontwikkeling aansluit bij:

- de omvang en samenstelling van de beroepsbevolking;
- de structurele krapte op de arbeidsmarkt;
- de mogelijkheden om arbeid lokaal en regionaal te organiseren.

De focus ligt op het versterken van de kwaliteit van werk, het vergroten van de productiviteit en het beter benutten van het beschikbare arbeidspotentieel. Tegelijkertijd kan een aantrekkelijk en innovatief economisch profiel bijdragen aan het aantrekken en behouden van talent. Dit vraagt om gerichte samenwerking tussen onderwijs, arbeidsmarkt en bedrijfsleven.

ONTWIKKELRICHTING 4: DUURZAAM, CIRCULAIR EN INNOVATIEF ONDERNEMEN

Valkenburg aan de Geul zet in op een toekomstbestendige economie die past bij de kleinschalige structuur van het lokale bedrijfsleven. Innovatie vindt vooral plaats in kleine stappen, verspreid over sectoren en bedrijven, en richt zich op praktische verbeteringen in bedrijfsvoering, energiegebruik, grondstofgebruik en samenwerking.

De focus ligt op:

- digitalisering en efficiënter werken;
- verduurzaming van bedrijfsprocessen, mobiliteit en energiegebruik;
- circulair omgaan met grondstoffen, materialen en reststromen;
- samenwerking rond energie, grondstoffen en kennisdeling.

De gemeente ondersteunt en versnelt deze ontwikkeling waar mogelijk, met aandacht voor haalbaarheid en schaal. De inzet is gericht op toepasbare innovaties die bijdragen aan productiviteit, weerbaarheid en toekomstbestendigheid.

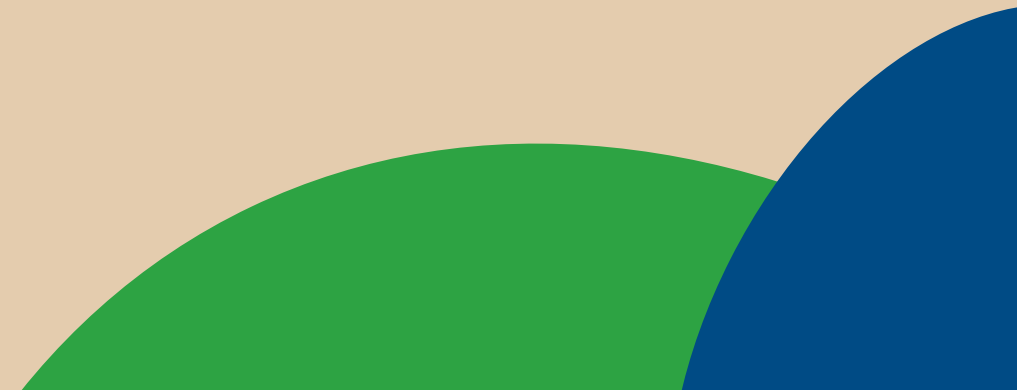
SAMENHANG EN DOORWERKING RICHTING HOOFDSTUK 4 EN 5

De vier ontwikkelrichtingen hangen nauw samen en versterken elkaar. Samen geven zij richting aan de economische koers van Valkenburg aan de Geul: gericht op kwaliteit, weerbaarheid en brede welvaart.

Deze ontwikkelrichtingen vormen het afwegingskader voor keuzes en prioritering in de uitvoering richting 2040. In hoofdstuk 4 worden zij vertaald naar de rol van de gemeente, en in hoofdstuk 5 naar concrete acties en projecten.

4.DE KERNOPGAVEN

DE GEZAMENLIJKE MEERJARIGE KERNOPGAVEN: VIJF GEMEENTELIJKE ROLLEN VOOR EEN VEERKRACHTIGE ECONOMIE

De analyse in hoofdstuk 2 laat zien dat de economische ontwikkeling van Valkenburg aan de Geul wordt begrensd door structurele factoren, zoals een krappe arbeidsmarkt, beperkte ruimte en een kleinschalige bedrijfsstructuur. In hoofdstuk 3 is dit vertaald naar een koers, gericht op brede welvaart, kwaliteit en selectieve ontwikkeling.

Deze koers vraagt om een actieve en gerichte rol van de gemeente. Economische structuurversterking ontstaat niet vanzelf, maar vraagt om samenwerking, uitvoeringskracht en het maken van bewuste keuzes. De gemeente kiest daarom voor vijf samenhangende rollen. Deze maken concreet hoe de gemeente handelt en stuurt in de economische ontwikkeling.

VERBINDEN

We brengen ondernemers, onderwijs, maatschappelijke organisaties en overheden samen rond gezamenlijke opgaven. Dit doen we zowel lokaal als regionaal, waarbij we samenwerking niet alleen organiseren, maar ook duurzaam borgen. De focus ligt op thema's waar samenwerking cruciaal is, zoals arbeidsmarktkrapte, innovatie en ruimtegebruik. Doel is het versterken van het organiserend vermogen van de economie en het stimuleren van samenwerking.

VERSNELLEN

We helpen kansrijke initiatieven vooruit door belemmeringen weg te nemen en processen te versnellen. We richten ons op projecten die nu stagneren door schaarste in arbeid, ruimte of energie. Doel is dat plannen sneller tot uitvoering komen en kansen daadwerkelijk worden benut.

VERSTREKKEN

We zetten gericht middelen, capaciteit en ondersteuning in om initiatieven mogelijk te maken. Dit doen we selectief en sturen op kwaliteit. We ondersteunen vooral initiatieven die bijdragen aan brede welvaart, innovatie en een betere balans op de arbeidsmarkt.

DOORWERKING RICHTING HOOFDSTUK 5

Met deze rollen geeft de gemeente invulling aan de ontwikkelrichtingen uit hoofdstuk 3. Hoofdstuk 4 beschrijft daarmee hoe de gemeente handelt; hoofdstuk 5 vertaalt dit naar concrete acties en projecten.

VORMGEVEN

We sturen op de randvoorwaarden voor economische ontwikkeling, met name op ruimte, bereikbaarheid en regelgeving. In een situatie van schaarste betekent dit: bewuste keuzes maken in gebruik, prioritering en inzet van ruimte. Daarmee zorgen we dat economische ontwikkeling past bij het profiel en de leefomgeving van Valkenburg aan de Geul.

VERSTERKEN

We versterken het economisch profiel van Valkenburg aan de Geul door helder te maken waar de gemeente in wil uitblinken en hier gericht op in te zetten. We sturen op sectoren en activiteiten die bijdragen aan kwaliteit, verdienvermogen en herkenbaarheid van de economie.

5. STRATEGISCH EN TACTISCH UITVOERINGSPROGRAMMA

HET PLAN MET TIEN ACTIES

De ontwikkelrichtingen uit hoofdstuk 3 geven richting aan de economische koers van Valkenburg aan de Geul. Hoofdstuk 4 beschrijft de rol die de gemeente daarbij inneemt. In dit hoofdstuk wordt deze koers vertaald naar een uitvoeringsprogramma met acties en projecten voor de komende jaren. De acties zijn geordend langs de vier ontwikkelrichtingen, zodat zichtbaar wordt hoe de strategische keuzes doorwerken in de uitvoering. Binnen iedere ontwikkelrichting zijn de acties thematisch geclusterd, bijvoorbeeld rond ondernemerschap, arbeidsmarkt, ruimte en innovatie.

Gegeven de beperkte ruimte, krappe arbeidsmarkt en beschikbare uitvoeringscapaciteit kiest de gemeente bewust voor focus. Niet alle opgaven kunnen gelijktijdig worden opgepakt. Daarom richt dit programma zich op een beperkt aantal prioritaire acties waar de gemeente samen met partners daadwerkelijk het verschil kan maken. Per actie wordt inzicht gegeven in het doel, de aanpak, de betrokken partners, de randvoorwaarden, de benodigde inzet en de wijze waarop de voortgang wordt gevolgd. Daarmee vormt dit uitvoeringsprogramma de leidraad voor de uitvoering, samenwerking en prioritering richting 2040.

5.1 ONTWIKKELRICHTING 1: EEN ROBUUSTE EN BREED OPGEBOWDE ECONOMIE

Valkenburg aan de Geul zet in op een economie die minder afhankelijk is van één economisch cluster en beter bestand is tegen schokken. Dit vraagt om een combinatie van het versterken van bestaande bedrijvigheid en het gericht verbreden van de economie met nieuwe activiteiten die passen bij het profiel en de schaal van de gemeente. Daarbij wordt nadrukkelijk ingezet op het versterken van sectoren en functies die bijdragen aan economische verbreding, zoals onderwijs, zorg en kleinschalige bedrijvigheid. De gemeente kiest binnen deze ontwikkelrichting voor een aantal prioritaire acties:

ACTIE 1A	VERSTERKEN ONDERNEMERSCHAP, SAMENWERKING EN ORGANISATIEKRACHT
Doel	Versterken van samenwerking, organisatiekracht en bedrijfsontwikkeling van ondernemers door betere samenwerking tussen ondernemers, onderwijs, gemeente en regionale partners.
Aanpak	Door ontwikkelen van de gemeentelijke ondernemersdienstverlening, stimuleren van netwerkvorming en kennisdeling en organiseren van structurele contactmomenten (o.a. Valkenburgs Economisch Symposium). Daarnaast zet de gemeente in op het versterken van de organisatie-raad van ondernemers, bijvoorbeeld via ondernemerscollectieven, bedrijveninvesteringszone (BIZ)-constructies, parkmanagement of ondernemersfondsen. Ook verkent de gemeente aansluiting bij regionale initiatieven zoals Ambitieuze MKB, gericht op bedrijven met groei- en ontwikkelpotentieel.
Rol gemeente	Verbinden, versnellen en verstrekken.
Partners	Ondernemers, ondernemersverenigingen, onderwijsinstellingen en regionale partners (o.a. BIZ Valkenburg, initiatiefnemers Ambitieuze MKB en arbeidsmarktregio).
Randvoorwaarden	Inzicht in ontwikkelpotentie en ondersteuningsbehoeften van lokale bedrijven, voldoende draagvlak voor collectieve samenwerking, afstemming met regionale initiatieven en capaciteit en middelen voor ondernemerscontact.
Planning	Kort tot lang (0 – 10 jaar).
Indicatie middelen	Inzet huidige ambtelijke capaciteit en €30.000,- incidenteel voor opstarten pilot samenwerking De Valkenberg, landbouwcollectief en zorgcollectief.
Indicatoren	Aantal netwerkbijeenkomsten, deelname ondernemers, tevredenheid ondernemersdienstverlening, aantal samenwerkingscollectieven of deelnemende bedrijven aan collectieve initiatieven.

ACTIE 1B	ONTWIKKELEN, AANTREKKEN EN BEHOUDEN VAN TALENT
Doel	Versterken van het beschikbare arbeidspotentieel door talent te ontwikkelen, aan te trekken, te behouden en de aansluiting tussen onderwijs, arbeidsmarkt en lokale sectoren te verbeteren.
Aanpak	Stimuleren van stage- en leerwerkplekken, versterken van de samenwerking met onderwijsinstellingen en stimuleren van Leven Lang Ontwikkelen. Daarnaast zet de gemeente in op het beter benutten van (internationaal) beschikbaar arbeidspotentieel. Ook wordt verkend hoe onderwijs-, studenten-, en woonvoorzieningen kunnen bijdragen aan het aantrekken en behouden van talent. Doorontwikkeling van het sociaal ontwikkelbedrijf en het wijkleerbedrijf maakt onderdeel uit van deze aanpak.
Rol gemeente	Verbinden, versnellen en verstrekken.
Partners	Onderwijsinstellingen, ondernemers, regionale arbeidsmarktpartners, UVW, sociaal ontwikkelbedrijf en maatschappelijke organisaties.
Randvoorwaarden	Structurele samenwerking met onderwijs, arbeidsmarkt en bedrijfsleven, voldoende stage- en leerwerkplekken en afstemming met regionale arbeidsmarktinitiatieven.
Planning	Kort tot middellang (0 tot 5 jaar).
Indicatie middelen	Inzet huidige ambtelijke capaciteit
Indicatoren	Aantal stage- en leerwerkplekken, aantal deelnemers aan scholings- en ontwikkeltrajecten, aantal plaatsingen vanuit onbenut arbeidspotentieel, aantal samenwerkingsovereenkomsten en vermindering van openstaande vacatures.

ACTIE 1C	GERICHTE ECONOMISCHE VERBREIDING VIA KANSRIJKE LOCATIES EN REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Doel	Verbreden van de economische structuur en versterken van het lokale verdienvermogen door ruimte te bieden aan nieuwe economische functies die passen bij het profiel, de schaal en de ambities van Valkenburg aan de Geul.
Aanpak	De gemeente zet in op het benutten van kansrijke locaties en leegstaand of onderbenut vastgoed voor economische functies die bijdragen aan een sterkere en bredere economie. Daarbij gaat specifieke aandacht uit naar de stationsomgeving in Valkenburg, de verbinding tussen station en centrum en de Plenkertstraat als gebieden waar ruimte kan ontstaan voor ondernemerschap, onderwijs, zorg en kleinschalige bedrijvigheid. Daarnaast sluit de gemeente waar passend aan bij regionale ontwikkelingen en netwerken, zoals de Einstein Telescope, de Agenda Zuid-Limburg en andere initiatieven die kansen bieden voor onderwijs, innovatie, ondernemerschap en economische vernieuwing.
Rol gemeente	Vormgeven, verbinden en versterken.
Partners	Vastgoedeigenaren, ondernemers, onderwijsinstellingen, zorginstellingen, ontwikkelaars en regionale samenwerkingspartners.
Randvoorwaarden	Beschikbaarheid en geschiktheid van vastgoed (p.m. via strategische grondkaart), regionale afstemming, passende regelgeving, investeringsbereidheid en voldoende marktvraag naar nieuwe economische functies.
Planning	Middellang tot lang (3 tot 10 jaar).
Indicatie middelen	Projectafhankelijk (combinatie publieke en private investeringen, onderzoeken en gebiedsontwikkeling). Capaciteit en budget wordt, waar nodig, via separate projectvoorstellen aangevraagd.
Indicatoren	Aantal vastgoedtransformaties, aantal nieuwe economische functies of ondernemingen en deelname aan regionale economische initiatieven.

SAMENHANG EN EFFECT

Deze acties versterken het organiserend vermogen van ondernemers, verbeteren de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en creëren ruimte voor nieuwe economische

activiteiten. Daarmee wordt de economische structuur van Valkenburg aan de Geul breder, weerbaarder en minder afhankelijk van afzonderlijke sectoren. Tegelijkertijd versterken de acties het lokale verdienvermogen en de positie van de gemeente binnen de regio.

Bron: Bert Franssen

5.2 ONTWIKKELRICHTING 2: SELECTIEF EN ZORGVULDIG RUIMTE VOOR WERKEN

De beschikbare ruimte in Valkenburg aan de Geul is beperkt en staat onder druk door concurrerende functies. De inzet binnen deze ontwikkelrichting is gericht op het efficiënt benutten van bestaande ruimte en het maken van gerichte keuzes in ruimtegebruik. De gemeente kiest binnen deze ontwikkelrichting voor de volgende prioritaire acties:

ACTIE 2A	OPTIMALISEREN, BESCHERMEN EN PRIORITEREN VAN BESTAANDE WERKLOCATIES
Doel	Efficiënter gebruik van bestaande werklocaties én behoud van ruimte voor bedrijvigheid en voorzieningen die passen bij het economisch profiel en de ruimtelijke kwaliteit van Valkenburg aan de Geul.
Aanpak	De gemeente zet in op het optimaal benutten en versterken van bestaande werklocaties. Daarbij wordt functiemenging gestimuleerd waar dit bijdraagt aan ruimtelijke kwaliteit en levendigheid, terwijl voor schaarse bedrijfsruimte juist wordt gestuurd op clustering van passende economische functies. Specifieke aandacht gaat uit naar bedrijventerrein De Valkenberg en relatie met de stationsomgeving van Valkenburg. Op De Valkenberg wordt gewerkt aan kwaliteitsverbetering op het gebied van inrichting, bereikbaarheid, parkeren, verkeersveiligheid en vergroening. Daarnaast verkent de gemeente hoe functies met een gezamenlijke ruimtebehoefte, zoals maatschappelijke en medische voorzieningen, zo efficiënt mogelijk kunnen worden geclusterd. In het omgevingsplan, Buitenplanse Omgevingsplan Activiteiten (BOPA's), vestigingsbeleid en andere relevante ruimtelijke instrumenten om de juiste functies op de juiste plek te realiseren. Periodiek wordt inzicht verkregen in ruimtegebruik, bereikbaarheid en mobiliteit, zodat tijdig kan worden bijgestuurd.
Rol gemeente	Vormgeven, versnellen en versterken.
Partners	Ondernemers, vastgoedeigenaren, ontwikkelaars, parkmanagement, zorgpartijen en provincie.
Randvoorwaarden	Inzicht in ruimtegebruik, juridische borging (omgevingsplan), draagvlak bij ondernemers en investeringsbereidheid.
Planning	Kort tot middellang (0 tot 5 jaar).
Indicatie middelen	• Projectafhankelijk (combinatie van investeringen, beleidsinzet en huidige ambtelijke capaciteit). • € 30.000,- incidentele middelen voor een beeldkwaliteitsplan van De Valkenberg.
Indicatoren	Benuttingsgraad werklocaties, aandeel ruimte beschikbaar voor economische functies, tevredenheid over de kwaliteit van werklocaties en bereikbaarheid en verkeersdruk op werklocaties.

ACTIE 2B	ONTWIKKELEN VAN STRATEGISCHE SCHUIFRUIMTE EN ALTERNATIEVE WERKLOCATIES
Doel	Creëren van flexibiliteit voor groei, verplaatsing, functiewijziging en economische vernieuwing binnen de bestaande ruimtelijke structuur van Valkenburg aan de Geul.
Aanpak	De gemeente onderzoekt hoe bestaande locaties en vastgoed beter kunnen worden benut voor economische functies. Daarbij wordt ingezet op herontwikkeling, functiewijziging en het creëren van strategische schuifruimte voor bedrijven die willen doorgroeien, verduurzamen of verplaatsen. Specifieke aandacht gaat uit naar kansrijke locaties, waar- onder delen van het Hanos-terrein en andere locaties waar transformatie kan bijdragen aan een betere balans tussen wonen, werken en voorzie- ningen. Daarbij wordt nadrukkelijk samengewerkt met regionale partners, zodat ook uitwijk- en vestigingsmogelijkheden buiten de gemeentegrenzen onderdeel kunnen zijn van de oplossing.
Rol gemeente	Versnellen, vormgeven en verstrekken.
Partners	Vastgoedeigenaren, ontwikkelaars, ondernemers en regio Zuid-Limburg.
Randvoorwaarden	Beschikbaarheid van locaties, regionale samenwerking, passende regelge- ving, investeringsbereidheid en marktvrage.
Planning	Middellang tot lang (3 tot 10 jaar).
Indicatie middelen	• €30.000,- incidentele middelen voor onderzoek, planvorming en gebiedsontwikkeling
Indicatoren	Beschikbare strategische schuifruimte, aantal herontwikkelde locaties, aantal bedrijfsverplaatsingen of uitbreidingen en aantal gecreëerde vestigingsmogelijkheden.

SAMENHANG EN EFFECT

Deze acties zorgen voor een efficiënter gebruik van schaarse ruimte en versterken de kwaliteit en toekomstbestendigheid van werklocaties. Door gericht te sturen op

ruimtegebruik, herontwikkeling en strategi- sche schuifruimte ontstaat meer flexibiliteit voor ondernemers, terwijl de balans tussen wonen, werken en recreatie beter kan worden bewaakt.

5.3 ONTWIKKELRICHTING 3: EEN ARBEIDSMARKT IN BALANS MET SCHAAL EN DRAAGKRACHT

De arbeidsmarkt vormt een belangrijke beperking voor economische ontwikkeling. De inzet richt zich op balans, benutting van potentieel en verhoging van productiviteit. De gemeente kiest binnen deze ontwikkelrichting voor de volgende prioritaire acties:

ACTIE 3A	VERBETEREN ARBEIDSMARKTPARTICIPATIE EN MATCHING
Doel	Het beter benutten van beschikbaar arbeidspotentieel en het verbeteren van de aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.
Aanpak	Versterken van matching via arbeidsmarktpartners, uitbouwen van samenwerking met onderwijs en inzetten op activering van onbenut arbeidspotentieel. Daarbij gaat nadrukkelijk aandacht uit naar groepen die nu niet of beperkt deelnemen aan de arbeidsmarkt. De gemeente stimuleert samenwerking tussen werkgevers, onderwijsinstellingen en arbeidsmarktpartners en onderzoekt de rol van initiatieven zoals het sociaal ontwikkelbedrijf en het wijkleerbedrijf. Het project zoekt aansluiting bij de wijkaanpak.
Rol gemeente	Verbinden, versnellen en verstrekken.
Partners	Arbeidsmarktregio, onderwijsinstellingen, UWV, werkgevers en sociaal ontwikkelbedrijf.
Randvoorwaarden	Samenwerking regionaal, bereik doelgroep en inzet begeleiding.
Planning	Kort tot middellang (0 tot 5 jaar).
Indicatie middelen	- Project-afhankelijk - Huidige ambtelijke capaciteit en zoekt aansluiting bij de wijkaanpak
Indicatoren	Aantal plaatsingen, participatiegraad, aantal deelnemers uit onbenut arbeidspotentieel, aantal WW- en bijstandsontvangers.

ACTIE 3B	VERHOGEN PRODUCTIVITEIT, INNOVATIE EN KWALITEIT VAN WERK
Doel	Versterken van het verdienvermogen van bedrijven door hogere productiviteit, aantrekkelijk werk en minder afhankelijkheid van extra arbeid.
Aanpak	Stimuleren digitalisering, automatisering en procesoptimalisatie binnen het bedrijfsleven. Daarnaast ondersteunt de gemeente kennisdeling, aantrekkelijk werkgeverschap en initiatieven gericht op scholing en Leven Lang Ontwikkelen. Hierdoor kunnen bedrijven productiever werken en werknemers zich blijven ontwikkelen in een veranderende arbeidsmarkt.
Rol gemeente	Versnellen, verstrekken en versterken.
Partners	Ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen, arbeidsmarktregio, regionale netwerken en brancheorganisaties.
Randvoorwaarden	Investeringsbedrijven en toegang tot kennis.
Planning	Kort tot lang (0 tot 10 jaar).
Indicatie middelen	Inzet huidige ambtelijke capaciteit en aansluiting bij regionale projecten.
Indicatoren	Digitaliseringsgraad, deelname aan scholings- en ontwikkeltrajecten, arbeidsproductiviteit, tevredenheid van werknemers, aantal bedrijven dat deelneemt aan kennis- en innovatieprogramma's.

SAMENHANG EN EFFECT

Deze acties zorgen voor beter benut talent, minder mismatch op de arbeidsmarkt en

hogere productiviteit. Daarmee wordt het verdienvermogen versterkt zonder extra druk op het beschikbare arbeidspotentieel.

5.4 ONTWIKKELRICHTING 4: DUURZAAM, CIRCULAIR EN INNOVATIEF ONDERNEMEN

De inzet binnen deze ontwikkelrichting is gericht op het versterken van de toekomstbestendigheid van het lokale bedrijfsleven. Valkenburg aan de Geul stimuleert haalbare stappen op het gebied van verduurzaming, circulariteit en innovatie, passend bij de schaal van bedrijven en de mogelijkheden van de gemeente. Daarbij staat naast technologische vernieuwing, ook efficiënter gebruik van energie, grondstoffen en ruimte centraal. De gemeente kiest binnen deze ontwikkelrichting voor de volgende prioritaire acties:

ACTIE 4A	VERSNELLEN VAN VERDUURZAMING EN ENERGIEZEKERHEID
Doel	Verminderen van energiegebruik, vergroten van de energieonafhankelijkheid en versterken van lokale energiezekerheid voor bedrijven en bewoners.
Aanpak	Stimuleren van energiebesparing, duurzame opwek, opslag en slimme benutting van energie. Daarbij verkent de gemeente samen met ondernemers, bewoners en partners de mogelijkheden voor lokale energiegemeenschappen en collectieve energieoplossingen, bijvoorbeeld op en rond De Valkenberg. Hierbij wordt aangesloten bij de wijkaanpak en bestaande initiatieven van onder meer de Provinciale Energiediensten Maatschappij (PEM).
Rol gemeente	Verbinden, versnellen en verstrekken.
Partners	Ondernemers, provincie, woningcorporaties, netbeheerder energiecoöperaties en PEM.
Randvoorwaarden	Netcapaciteit, samenwerking, investeringsbereidheid en passende financiering.
Planning	Kort tot middellang (0 tot 5 jaar).
Indicatie middelen	€ 45.000,- aan incidentele middelen voor haalbaarheidsonderzoek Energie Maatschappij en verkenning van governance- en samenwerkingsvormen.
Indicatoren	Energiegebruik, deelname energie-initiatieven, gerealiseerde opwek- en opslagcapaciteit en investeringen.

ACTIE 4B	STIMULEREN INNOVATIE, DIGITALISERING EN CIRCULAIR ONDERNEMEN
Doel	Versterken van innovatiekracht, productiviteit en toekomstbestendigheid van bedrijven.
Aanpak	De gemeente stimuleert digitalisering, automatisering en circulaire bedrijfsvoering binnen het mkb. Dit gebeurt onder andere door het organiseren van kennissessies, praktijkbijeenkomsten en inspiratiesessies voor ondernemers, het delen van goede voorbeelden en het actief ontsluiten van regionale innovatieprogramma's, fondsen en subsidieregelingen. Daarnaast stimuleert de gemeente samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en regionale netwerken. Daarbij is aandacht voor efficiënter gebruik van grondstoffen, hergebruik van materialen en het versterken van verdienvermogen door innovatie.
Rol gemeente	Verbinden, versnellen en versterken.
Partners	Ondernemers, kennisinstellingen, LIOF, regionale innovatieprogramma's en brancheorganisaties.
Randvoorwaarden	Toegang tot kennis, deelname ondernemers en beschikbaarheid van ondersteuningsregelingen.
Planning	Kort (0 tot 3 jaar).
Indicatie middelen	Inzet huidige ambtelijke capaciteit en aansluiting zoeken bij regionale programma's en fondsen, waaronder ambitieus MKB en LIOF.
Indicatoren	Innovatieprojecten, digitaliseringsgraad en deelname aan programma's en kennisbijeenkomsten.

ACTIE 4C	GEBIEDSGERICHTE SAMENWERKING ROND ENERGIE, WATER EN RUIMTE
Doel	Koppelen van economische, energie-, water- en ruimtelijke opgaven op gebiedsniveau.
Aanpak	De gemeente stimuleert gebiedsgerichte samenwerking in het landelijke gebied, waar verschillende opgaven samenkomen op het gebied van landbouw, energie, water, landschap en economie. Samen met agrariërs, ondernemers, provincie en waterschap wordt gewerkt aan een integraal overzicht van opgaven en kansen. Hierbij worden bestaande overlegstructuren benut of doorontwikkeld, bijvoorbeeld rond stroomgebieden of economische gebiedsagenda's. Het doel is om economische ontwikkeling, klimaatadaptatie, energietransitie en landschapskwaliteit beter met elkaar te verbinden.
Rol gemeente	Verbinden, vormgeven en versnellen.
Partners	Agrariërs, ondernemers, waterschap, provincie en maatschappelijke organisaties.
Randvoorwaarden	Samenwerking, gebiedsgerichte aanpak, beleidsafstemming.
Planning	Kort tot middellang (0 tot 5 jaar).
Indicatie middelen	€ 30.000,- incidentele middelen voor verkenning, procesbegeleiding en gebiedsgerichte samenwerking.
Indicatoren	Gebiedsinitiatieven, samenwerkingsverbanden en gerealiseerde koppelkansen tussen economische en ruimtelijke opgaven.

SAMENHANG EN EFFECT

Deze acties helpen bedrijven om toekomstbestendiger, innovatiever en minder afhankelijk van schaarse energie en grondstoffen te worden. Door in te zetten op verduurzaming,

circulariteit, digitalisering en gebiedsgerichte samenwerking wordt de economische veerkracht vergroot en ontstaat ruimte voor duurzame economische ontwikkeling passend bij de schaal van Valkenburg aan de Geul.

5.5 MONITORING EN STURING OP RESULTATEN

De uitvoering van dit programma wordt actief gevolgd en periodiek bijgestuurd. De gemeente monitort jaarlijks de voortgang van de acties: welke initiatieven zijn gestart, welke resultaten zijn bereikt en waar aanvullende inzet nodig is. De uitkomsten worden gebruikt om prioriteiten te herijken, nieuwe kansen te benutten en de inzet van middelen gericht bij te sturen. Daarmee blijft het programma aansluiten op actuele ontwikkelingen in economie, arbeidsmarkt, ruimte en duurzaamheid.

De voortgang wordt jaarlijks inzichtelijk gemaakt in een compacte economische factsheet. Deze factsheet geeft inzicht in de ontwikkeling van economische structuur, de voortgang van de belangrijkste acties en trends die van invloed zijn op de economische ontwikkeling van Valkenburg aan de Geul. Op deze wijze ontstaat een gedeeld beeld van de voortgang en kunnen de gemeente, ondernemers en partners tijdig inspelen op nieuwe ontwikkelingen.

Naast de jaarlijkse monitoring wordt eens per drie tot vijf jaar een bredere evaluatie (effect-meting) uitgevoerd. Daarbij wordt beoordeeld in hoeverre het programma bijdraagt aan de versterking van de economische structuur, het vergroten van de brede welvaart en het realiseren van een toekomstbestendige economie. Hiermee wordt niet alleen gekeken naar de uitvoering van afzonderlijke acties, maar ook naar de samenhang en het effect van de gekozen koers.

KERNINDICATOREN

De effectmeting (Factsheet 1 A4) wordt gebaseerd op een compacte set van kernindicators. In ieder geval worden gevolgd:

- het aantal bedrijven en banen
- de woon-werkbalans
- sectorale spreiding van de economie
- benutting en kwaliteit van werklocaties
- arbeidspotentie

Waar nodig worden deze indicatoren aangevuld, afhankelijk van actuele opgaven en de voortgang van de verschillende acties. Op basis van de uitkomsten kan het uitvoeringsprogramma gericht worden bijgesteld.

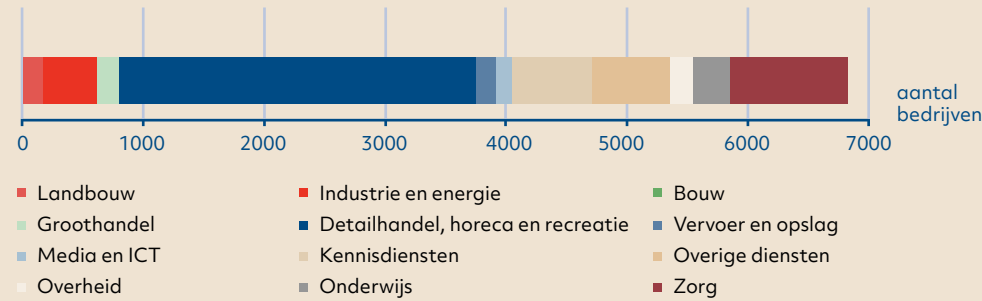
Voor de vrijetijdseconomie wordt aanvullend gestuurd op kwaliteit en maatschappelijke balans. Naast bezoekersaantallen worden indicatoren gevolgd zoals overnachtingen, verblijfsduur, bestedingen en werkgelegenheid. Ook wordt gekeken naar effecten op leefbaarheid, bereikbaarheid en druk op de openbare ruimte. Hiermee wordt niet gestuurd op volume alleen, maar op een kwalitatief sterke en toekomstbestendige vrijetijdseconomie die past bij het karakter en de leefomgeving van Valkenburg aan de Geul.

FACTSHEET ECONOMISCHE STRUCTUURVERSTERKING

Gemeente Valkenburg aan de Geul

peildatum: juli 2026

SECTORALE SPREIDING ECONOMIE (2025)

ECONOMISCHE KERNCIJFERS

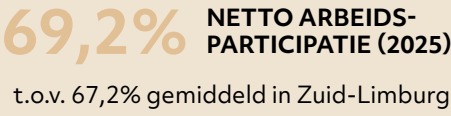
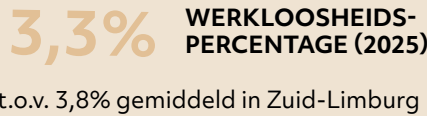
ECONOMISCH RUIMTEGEBRUIK WERKLOCATIES

DE VALKENBERG

Omvang 8 hectare netto 32.210 m² bvo (25 panden) (leegstand 0%)	Floor Space Index (FSI) 0,51 Ground Space Index (GSI) 0,45	Regionale benchmark FSI: 0,36 - GSI: 0,31 gemiddeld in Zuid-Limburg
--	---	---

POTENTIE OPTIMALER RUIMTEGEBRUIK	
Ruimtelijke potentie	Horizontale potentie (benutting bouwvlak) 0,2 hectare (2,8% netto oppervlak)
	Verticale potentie (benutting bouwhoogte) 3 tot 6 meter: 20 panden & 14.500 m² begane grond Meer dan 6 meter: 6 panden & 1.200 m² begane grond
Economische potentie	Juiste bedrijf op de juiste plek Op 68% van het oppervlak is milieuruimte benut
Duurzame potentie	Gemiddelde leeftijd en duurzaamheid vastgoed 1997 (energielabels van A+++ tot G)

ARBEIDSMARKTPOTENTIE

*Samen bouwen wij
aan economische
veerkracht.*

